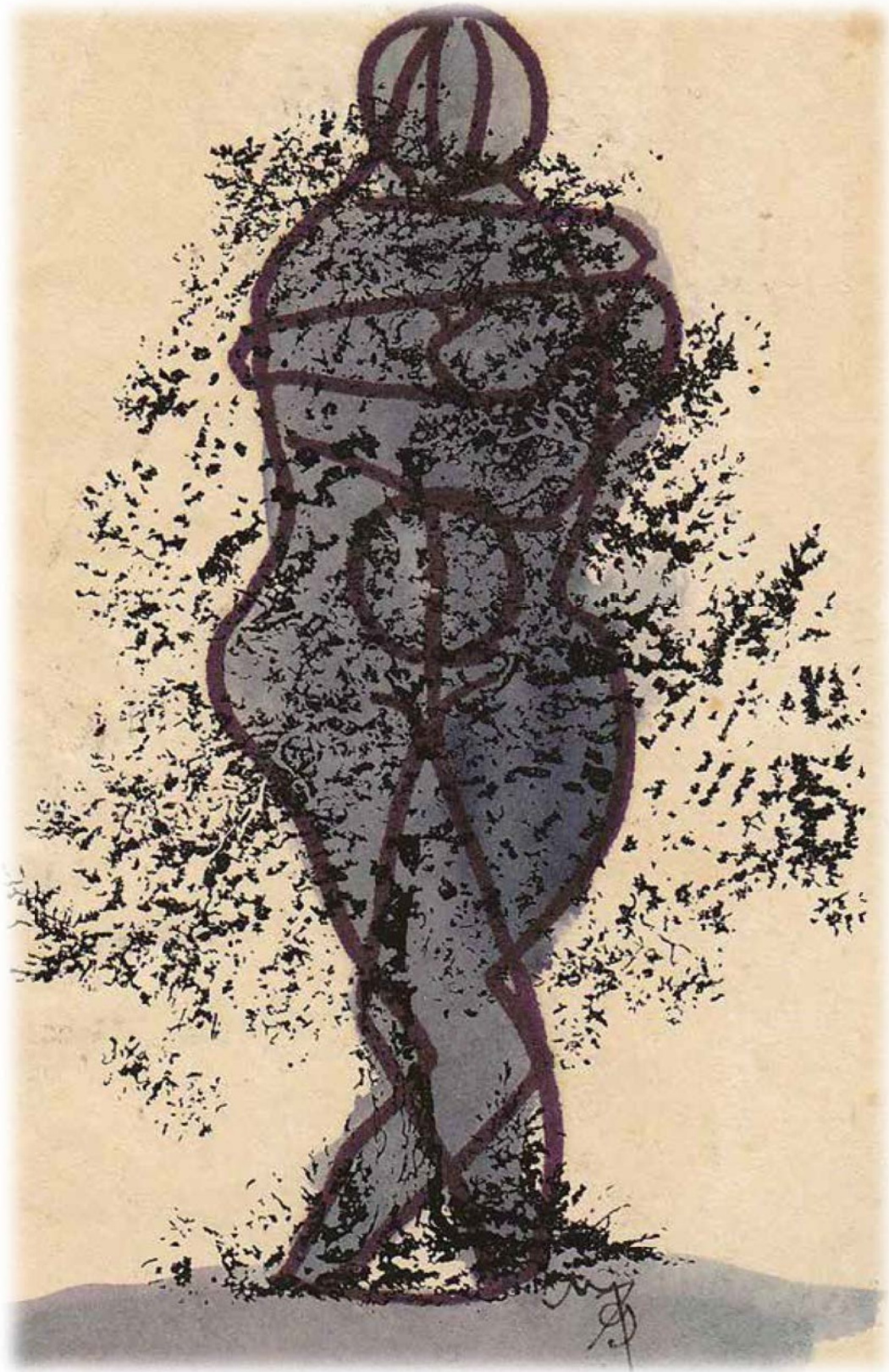

КУЛТУРА • УМЈЕТНОСТ • ДРУШТВО

Суџра

УМЈЕТНИЧКА ЗАЈЕДНИЦА
ДИДАКТИКА
ДИДИСО ПЕДАГОГ

Година 4 • Број 7 27. јануар 2019.

КУЛТУРА • УМЈЕТНОСТ • ДРУШТВО

Суџра

Година 4 • Број 7 • 27. јануар 2019.

Директор:
Миладин БЕРИЋ

Главни и одговорни уредник:
Ранко ПЕРАДОВИЋ

Редакција:
Душко М. ПЕТРОВИЋ,
Др Ненад НОВАКОВИЋ,
Милан РАКУЉ,
Мирко ЉУБАНИЋ,
Војин ТРИВУНОВИЋ,
Душко Ж. ПОПОВИЋ,
Вито БОЈКОВАЦ и
Момчило ГОЛИЈАНИН

Издавач:
Књижевна заједница
„Васо Пелагић“ Бања Лука
(„Крајишке новине“),
78000 Бања Лука,
Ж. Мишића 19/4.

Телефон: 065/663-159
Е-пошта:
rpr.deda@hotmail.com
Жиро-рачун:
562-099-00000-457-93

Штампа:
ГРАФИД д.о.о.
Бања Лука

За штампарiju:
Бранислав Иванковић

Насловна страна и
илустрације:
Миленко Гемаљевић

Крајишке
нобине

Орјент је дивно чудо и највећи ужас

Зашто балканске земље не могу да уђу у круг просвећеног света, чак ни преко својих најбољих, најдаровитијих представника? Одговор није једноставан. Али чини ми се да је један од разлога одсуство поштовања човека, његовог пуног достојанства и пуне унутрашње слободе, и то без условног и дословног поштовања. То је наша велика слабост и у том погледу сви ми често и несвесно грешимо.

Ту школу нисмо још прошли ни тај наук потпуно изучили. Тај недостатак ми свуда носимо са собом као неки источни грех нашег порекла и печат мање вредности који се не да сакрити.

О томе би требало говорити и на томе радити.

Свуда у свету, а нарочито ваљда у овим балканским земљама, можете на два начина да се одбраните и одржите у струји живота и да људе присилите да вас поштују и – поштеде. Први је: да стечете толико новца и сигурних добара да вам нико не сме и не може ништа. Други је: да покажете такву равнодушност према новцу, власти и сваком друштвеном сјају и успеху да вам и опет – не може нико ништа.

Сувише је овај народ patio од нереда, насиља и неправде, и сувише навикао да их подноси са подмуклим роптањем или да се буни против њих, већ према временима и околностима. Између злоковарних, осветничких мисли и повремених побуна пролази им горак и пуст век. За све друго они су неосетљиви и неприсутни. Понекад се човек пита да није дух већине балканских народа заувек отрован и да, можда, никада више неће ни моћи ништа друго до једно: да трпи насиље или да га чини.

У нас није мали број људи који решење својих главних животних питања очекују однекуд споља, од других људи или од надземаљских сила, а не труде се да у себи развију снаге које би саме могле решавати та питања, или допрнети решењу.

Понекад ми се чини да нас има таквих сразмерно више него и у једној другој европској земљи, и да су такви и они који то не би смели да буду и који на први поглед и не изгледају да јесу.

Тешко је наћи на Орјенту грађевину која је цела лепа, чиста, и којој се ништа не би могло приговорити. Али с друге стране, не постоји на Истоку грађевина која, ма како оронула и запуштена била, нема макар бар педаљ зелене баште, или чесму живе воде, или само једну саксију са пажљиво негованим цвећем минђушице или руже месечарке.

То место је душа те трошне зграде. Тога грађевине на Западу немају.

Кад би у западној Европи са оволико небриге, незнања и неизлечиве лењости запустили једну зграду до овог степена, она би заударала као леш и тровала све око себе.

Орјент је дивно чудо и највећи ужас, јер у њему граница између смрти и живота није јасно одређена, него кривуда и трепери.

(Уз 3. март, када је 1975. године умро нобеловац Иво Андрић)

Иво АНДРИЋ

Данас и овдје

Штаће море Црногорцима...

Елем, гдје смо били, нигдје, шта смо радили, ништа! Док епидемија тзв. свињског грипа, званично хара у тзв. Региону (Хрватску и Србију тресе грозница свињске инфлуензе са већ десетином умрлих), овдје у РС епидемиологи и Министарство здравља мудро ћуте, док медији тврде да грипе још увијек нема ни на помолу, дотле здравствене установе примарне здравствене заштите (чит. домови здравља), дневно збрињавају велики број високофебрилних пацијената са респираторним и општеинфективним симптомима и знацима, налик грипи! Притом заразно и плућно одељење бањалучке Универзитетске болнице, као и друге здравствене установе широм РС, хоспитализирају сличне пацијенте у свом максималном капацитету! Без озбиљне намене да се вирус егзактно идентификује, постоји дакле, прећутна сагласност, да се епидемија не проглашава, јер би то за собом повукло друге законске и материјалне обавезе “државе” у условима епидемије заразне болести, ако ниста друго, макар забрана посјета у болницама уз непотребно узнемиравање јавности! А то што је готово петина становништва РС, (цијела једна Бањалука) у протеклих годину-двје дана, емигрирало на Запад, за актуелну власт као да није фактор који може ‘узнемирити’ јавност! И док афро-азијатске избјеглице чекају прољеће и топлије дане за покретање новог таласа, ми смо се у јануару ‘пост фестум’, позабавили црквеним и државним празницима у (како Патријарх српски, Иринеј рече) Православној републици Српској! Као да су нам и ‘вуци сити и козе на броју’!

И док су вуци изгладњели, да ни у шуму више погледати не смијемо, козе смо већ одавно у магли, погубили! И шта да се ради, филозофски би се понеко нормалан упитао?! Ништа, ствари свакако иду својим природним током, низ воду, тј. низбрдо! Док се у цивилизованом свијету,

робијашима који су убили, украли, слагали, преварили или утајили (порез нпр.), слиједе букагије и дугогодишња (често и доживотна) робија, пошто је смртна казна у западним демократијама укинута, а сходно томе и губитак права гласа и других грађанских права, код нас се највиши принципи демократије и људских слобода оштре баш на робијашкој популацији, па су исти (на Туњицама) за минулих избора имали посебно организовано гласачко мјесто, а заузврат, ваљда, требала би слиједити амнестија!

Љетос, уочи Преобразења Господњег, на повратку са далматинског Јадрана, са дјететом свратим у манастир ‘Крка’, монаси у журбани, нервозни као пред славу (ни трага од очекиваног духовног мира и контемплације), незаинтересовани за вјернике и туристе, бирократски кажу само: ‘Дођите други дан’, дијете разочарано, пита се како да потврди знање из вјеронауке!? За утјеху, свратимо до Титове пећине у Дрвару, дјевојчица се одушевила, у сколи никад чула за Титову пећину као ни десант на Дрвар, касније погледамо експонате и фотосе у музеју ‘25. мај’ и дијете (8. разред), на крају у књигу утисака уписа: “Баш ми је драго да сам овдје видјела, како је Тито храбро водио СРПСКУ војску”!

И за крај, највећа пикантерија овог кратког јануарског трагикомичног времеплова контраста и парадокса! Да међуентитетска босанско-херцеговачка сарадња и размјена успркос килавој могућности васпостављања б-х власти, ипак ‘функционисе’, примјер су разна сумњива, пријављена и непријављена предузећа која умјесни и сити Херцеговци отварају по гладној и хладној Босни! Такав је примјер и здравствена установа ‘Хеалтх експрес’ коју братија мешетара и ‘бизнисмена’, отворише усред Бање Луке! На први поглед, рекло би се све поштено, чисто, сјајно и парадно, али убрзо се

показа ‘около гладаца, а унутра јадац’ или ‘да два лоса, увијек убију Милоса!’ ‘Честити’, млађани газда Антонио, син угледног мостарског професора и скоројевића, блиског хрватском бх политици Човићу, који по препоруци дође у Бања Луку, да застићен као мрки међед, хара, муља и вара са својом братијом, бањалучке љекаре, медицинске сестре и болесне грађане, манипулишући институцијама државе и безскрупулозно злоупотребљавајући политичку моћ појединаца за своје личне, ситносопственичке интересе, извргавајући руглу и нечувеној спрдњи елементарне и племените принципе Хипократове етике и хуманизма! Злоупотребљавајући ентузијазам и алтруизам Хипократових посленика, на превару, без уговора и радом ‘на црно’, демонстрацијом невиђеног хош-таплераја, нечувеном дрскошћу у манифестацији беззакоња и демонстрацији лоповских манира у вјештини превођења ‘жедних преко воде’, само су дио арсенала метода и ликова, какве ни ненадмашни комедиограф Нушић није успио измислити!

И док јануарски времеплов брзо измиче логици и здравом разуму, испред Боске је 9. јануара, за Дан републике, продефиловала војнополицијска парада полицајаца и комуналаца са новим оклопним возилом ‘Деспот’, домаће производње, рођена је и нова клетва, за оне који би се случајно дрзнули на власт и дрзаву: “Дабогда те Деспот по Бањалучицања!” (Глуво било!)

А уз Путинову посјету Београду, разочарење за оне који су испред храма Св. Саве, нереално очекивали да ће Путин уз многа обећања, попут Дједа Мраза, обећати како ће неваљалим Црногорцима отети море и попут руског Крима, Јадран дати Србима! Уосталом шта ће море Црногорцима, они су мали! (Зар не!?) О Косову, овај пут, ни ријечи! Чека се Трамп!?

(Јануар, 2019)

др Раде ДУЈАКОВИЋ

ЕПИЛОГ

Николово сновиђење

Јахао сам путем који ме је водио крај винограда, пуних чокота зрелог грожђа. Било је топло, а ја жедан, али нисам хтео да уберем ни један грозд. Није ред узети туђе и кад неко види и кад не види. Јер Бог све зна, од њега ништа не можеш сакрити. И Вукан и Стефан узели би онолико колико би их заситило. Јер, погледај колики је виноград и шта је то ако узмеш неколико гроздова!

Али ја не. Бог искушава и на тај начин кад никога нема и нико не види. Јер није бадава дата осма Божија заповед: „Не кради!“ Онај ко украде мало данас, сутра ће украсти више. „А ко краде, тај и убија“, каже народна пословица. Рекао сам то Стефану јер с њим сам некако ближи него с Вуканом, али Стефан се само насмејао и одмахнуо руком.

- Ти си препаштен. И ја не бих украо нешто што је на цени или важно, али убрати вођку крај пута или узети грозд, то није никакав грех.

Није се сложио са мном иако га ја, као старијег, увек питам за савет и најчешће послушам. А Вукан ретко кад питам: он је некако самоуверен и сматра је да је као најстарији владарев син увек у праву.

Отац наш, Стефан Немања, васпитавао нас је да будемо храбри, да се никада не предајемо, чак и у најтежим околностима. Али и да будемо мудри, никада силовити и дрски јер „ум царује, а снага кладе ваља“.

То о мудрости говорио је и наш учитељ Грк Христуполос, који нас је учио и латински језик те истицао да су стари Латини сажели своје знање и живорно искуство у изреке и тражио од нас, тројице Немањиних синова, да их учимо и памтимо. Вукан је више волео да иде са својим друговима у шуму и лови него да учи, Стефан је учио понешто а ја све јер ми се чинило да је учитељ у праву.

Прихватио сам учитељево мишљење да треба упознати и пријатеље и непријатеље. Зато сам памтио и латинске изреке и наше народне пословице. Био сам толико жедан знања да се, како мишљах, никад нећу довољно напити воде са тог извора. Читао сам све књиге које смо имали на двору у Дежеви а кад су долазили неки монаси са Свете Горе, сазнао сам да они у Хиландару имају велику библиотеку и одушевио сам се тиме.

Иако ми је отац дао да управљам Расом и тако се припремам за будућег владара те области, то ми је тешко пало. Док је Вукан желео да има што више, Стефан онолико колико му припада, ја нисам желео ништа. Понављао сам латинску изреку, научену од учитеља Христуполоса: „In plurimum habebit, qui minimum desiderabit“¹ или кад би се Вукан и Стефан

посвађали и порвали, говорио сам им: „Посљедње зло у немирним приликама је неслога.“

Да су ме макар тада слушали, не би дошло до тога да се најстарији и средњи Немањин син заваде, да ратују један против другог и да завађени народ поднесе толике жртве.

Тек кад сам са Свете Горе, где је Немања, који се закалуђерио добивши име Симеон, преминуо, успео сам да измирим браћу. Али зар је требало да дође до те срамоте?! Наша јадна мајка испуњавала им је све дечачке жеље да се не инате. И колико је молитви изговорила у цркви Св.Петра и Павла да јој се синови не свађају. Стефан се увек мирио први. Али Вукан, он је знао просто да режи због своје злоће.

А касније у Хиландару сећао сам учитељевих речи: „Колико човек зна, толико и може!“ А и наш народ каже: „Што више знаш, више вредиш.“ Зато сам се пењао бос по врлетним стазама Свете Горе тражећи пуста места где бих могао тиховати. Али то није било довољно. Саградио сам Карејску испосницу у коју сам донео књиге да их могу на миру читати.

Добродошли су и преписивачи књига да што више монаха стекне образовање.

Прочитао сам све што је било у Хиландатској библиотеци, али ми је Отац наш небески давао и друге задатке. Ишао сам на двореве царева и патријарха са задатком да изборим самосталност српске цркве а кад сам то постигао, обрадовао сам се да ћу се опет вратити тиховању у Кареји, за коју бејаш написао правила о животу у манастиру под називом Карејски типик, као још пре Студенички типик и касније Хиландарски типик. Али цар Ласкарис и патријарх Манојло не дадоше ми да радим оно што волим него рекоше да ја морам бити тај који ће обављати дужност архиепископа те самосталне цркве.

Како сам био несрећан! Па ја сам побегао као младић са двора свог оца да бих се посветио манастирском животу, а сад траже од мене да то оставим и бринем световне бриге у Србији.

На каква ме Бог све искушења стављао! Те ноћи нисам ока склопио, како се то каже. Али пред јутро ухватио ме дремеж, подигла ми се нека магла пред очима и одједном погледам а оно Богородица!

- Прихваиладарској библиотеци Холанда ти што се од тебе тражи! – рече и како дође, тако и несташе. Био сам у манастиру Св. Евергитиде и отрчах до братије да чујем је ли то неко долазио, али они рекоше да још нису откључали манастирску капију.

Прекрстих се три пута и помолих Господу и, шта сам могао друго – прихватих.

Напуштање Свете Горе и одлазак у Србију тешко су ми пали, али знао сам да ћу се опет ту вратити.

¹ „Највише ће имати онај ко буде најмање желео“

Морао сам помоћи свом народу. Ставио сам круну на главу Стефану а он је мене крунисао за првог српског архиепископа. Још је било јеретика² којима сам на благ начин препоручивао да се врате у прадедовску веру, било је много оних које је требало привести цркви и крстити их јер у доба ратова није ни било времена за то.

Поставио сам епископе, формирао епископије, ишао од насеља до насеља, од куће до куће све пешке, подучавајући и васпитавајући у српском духу. Искорекнивао сам надрилекарство и враџбине које су биле узеле маха. Поносио сам се Студеничком болницом и желео да оснујем још таквих.

Идући једном тако путем срео сам је. Познала ме и стала, сва се зацрвеневши у лицу. Угледао сам јој стомак набрекао у поодмаклој трудноћи.

- Морала сам - рекла је. - Моји су ме на силу удали. А ја сам увек само тебе волела.

- Немој да плачеш! - обрисао сам јој сузе.

- Твоји су добро урадили. - Нека буде син и са срећом! Помиловао сам је по коси и удаљио се. Окренуо сам се и она је још увек стајала на истом месту док су јој сузе обливале лице.

Није свакоме суђено да оствари личну срећу - мислио сам. - Моја срећа је била што сам се обрекао Господу.

Нисам имао времена да мислим о себи. Био сам срећан што сам написао књигу Житије Светог Симеона јер сам знао да тако утирем пут српској књижевности. Ми, Срби, нисмо имали својих књига. За мноме ће доћи други који ће писати: брат Стефан, па Доментијан и Теодосије. И наставиће се то у бескрај.

Али ми Срби имамо још једну слабу страну, не волимо да напуштамо кућни праг. Мислимо да смо довољни сами себи. А мора се сазнати како је код других народа и оно што је добро, пренети и код нас. Највећа је грешка учаурити се.

Зато сам путовао. На прво путовање кренуо сам из Будве. Испратили су ме као да ме никад неће видети. А ја, где сам све био?! Колико сам проширио углед своје земље и колике сам дарове добио за Хиландар и остале наше манастире! Посебно Жичу коју сам, чини се, подизао својим рукама.

Али сад сам у Трнову. Негују ме на двору бугарског цара и Владислављевог таста. Разболео сам се кад сам се враћао са другог путовања. Био сам добро и служио овде свету литургију, написао писмо игуману Спиридону, али сад почела је да ме тресе нека грозница. Слаб сам и очи ми се саме заклапају. Треба ми мир да упутим молитве Господу.

- Откуд ти, Јелена?

- Дошла. Сазнала да си са свитом стигао у Рас. Пожелела сам да те видим.

- И ја сам тебе. Како су ти лепе ове плаве плетенице! А тек твоје плаве очи!

- Ти, Растко, то тако лепо знаш да кажеш. Волим да слушам твој глас. <Ајде, причај било шта! Твој глас ме милује и ја сатима код куће мислим о томе.

- Али, Јелена, бежи, видиш да се спрема велика мећава! Замешће те у снегу!

- Неће, Саво, морам да те испратим на последњи пут! Збогом, Саво, и не заборави ме!

Архимандрит Сава, монах Хиландара, преминуо је у Трнову у Бугарској 1236. године.

- Мора да је видео неког драгог - рекли су дворани, видјевши онолику благодот на његовом лицу.

- Помијешао си ме, Николо, с другом Јеленом. Нисам ја та, али све су Јелене сличне. Све воле великом и оданом љубављу.

- А није ли љубав најзначајнија у животу?

(Бијељина, 3. јун 2018.)

Љиљана ЛУКИЋ

Никад стварнија песма

Облаци се исповедају шапатам течности, тумарам између прозора и врата, ко у гробу, чекам је већ дуже од сваке вечности да згреје осмехом самачку собу.

Ругају ми се увредљиво казальке сата, водостај у флаши све мањи је, фигуративно, учини ми се од кише да куца на врата, па с кишом залупа јаче срце наивно.

Сањале су је у мени све дуге небеске молитвама боја у греху касном, а она побегла ко анђеоске фреске,

никада стварнија у нечијој самоћи. Чекајући, љубих је тако страсно, да више, уосталом, и не мора доћи!

Некоме ко болује ову исту рану

Осамим се тако у касне сате, привико да никоме потребан нисам, и слутим неке црне свате, док њуши ме хладно камен неисписан.

А хтео бих још коју лепу реч, у одбрану да отргнем од тишине као лековиту траву, некоме ко болује ову исту рану, изгубљен у брзацама на разбитом сплаву.

Реч којој се узалуд у потаји надам да долети птицом с неке драге усне, бар ко илузија крила док пропадам,

слутећи штит црни, што преби натроје врело копље крви, хитрој да се згусне пред судњим вратимаразгромљене Троје.

Небојша ИВАШТАНИН

² јеретици - тада богумили

Промишљања

ПОП ЦРНОГОРАЦ И ВУК КОПРИВИЦА

„Нека се нико не чуди-напомиње Вук на почетку пјесме „Поп Црнорорац и Вук Копривица“ - што се овдје Срби једнога закона бију између себе: Бањани се и сад броје у Турску државу, а отприје су морали с Турцима ударати на Црну Гору и бранити се од Црногораца, као што су и Црногорци четујући онуда по Турској слабо разликовали имање хришћанско од Турскога“

Вукове збирке народних пјесама су најбоља слика народног стања, прилика у српском (и не само у њему!) народу, храбрости и племенитости тога народа, али и његових мана, сукоба, честе разбраћености. Будући да је записивао пјесме од пјевача са различитих локалитета, природно је очекивати да су ти локалитети помно посматрани и да је тај пјевач забиљежио не само мегдане и поједине јунаке, него је давао и ширу слику о људима и обичајима, о врлинама, али и пороцима од којих нијесу били имуни ти његови јунаци. Вук је то знао, прихватао њихове судове, а и сам, у коментарима појединих пјесама, више говорио о људима него и сама пјесма.

Коментар који је дао на почетку пјесме „Поп Црногорац и Вук Копривица“ је својеврсно упутство како треба пјесму схватити и не залутати, како се пјесма мора ставити у временски контекст, у прилике када су социјалне (не) прилике често стављале моралне законитости на озбиљне испите. Овдје првенствено мислимо на кумоломство младе Црногорке. Многи би, вјероватно, пред таквим обећањима, пали на испиту.

У пјесми „Поп Црногорац и Вук Копривица“ је покретачки мотив крвна освета, то зло

које ни црногорске владике и главари нијесу успјели потпуно искоријенити. Вук је, наиме, попу побио деветоро браће и сасвим је разумљива попова дарезљивост у обећањима за Вукову главу: „Дао бих му хиљаду дуката / и од главе калпак и челенку/ с мојих плећа зелену доламу; дао бих му токе и јечерму, / дао бих му ковче и чакшире, / дао бих му двије пушке мале, / што ваљају стотену дуката; / дао бих му мача зеленога, / дао бих му дуга џефердара“. Ти силни дарови које поп обећава прекршили су свети завет – кумство. Млада Црногорка, кума Вука Копривице, посрће пред тим великим искушењем: „Је л' истина, попе црногорче! / Да ћеш дати што си говорио? / Да добавим Копривицу Вука/ у Ружицу у бијелу цркву“.

Два тешка огрешења на самом почетку гаранција су да ће завјереници претрпјети неуспјех, да ће Вук изаћи као морални побједник из ове замке. Први гријех чини свештеник. И поред тешког бола за браћом коју ми је Вук погубио, непојмљиво је да се тај „слуга Божији“ одређује за такав грозан чин, за убиство, за крвну освету. Други гријех, који је по нама још тежи, јер је мотивисан материјалним добрима, која се не могу поредити са изгинулом браћом, гријех који је далеко, далеко приземљенији, јесте кумоломство. Довољно се само присјетити оне народне: „Бог је на небу, на земљи кум“. Ово је утолико болније што је ту Црногорка као мамац узела невиначце, дијете које је требало крстити. Због тога невиног Божијег створења, због светиње чина који је требало да уради, Вук се одазива позиву своје куме. Чини то и поред предосјећаја да му се

спрема убиство. А тај предосјећај га не вара. Показује то Вук у разговору с мајком када од ње тражи савјет. Узгред да напоменемо да су ријетки случајеви у нашој књижевности да мајка даје тако непромишљен савјет сину, да му предлаже да поведе са собом девет братанаца, који би требало да буду заштита и помоћ у невољи уколико до ње дође. Јасно, Вук ће мајчин савјет одбити са игнорацијом: „Моја мати, јадна разговора!/ Да погине девет браћинаца,/ Да остане девет удовица,/ Да закука девет кукавица, / На нашену двору бијеломе, / Лакше мене пребољет једнога“ (Подвукао М.Г.)

А, зар таквоме јунаку и приличи да одбије кумство кад га тако кума заклинје: „Кумим тебе Богом истинијем / и нашијем светијем Јованом / ходи мене славној гори Црној/ да ми крстиш у бешици си-на“ И Вук полази.

Сусрет са кумом, која му пред црквом додаје чедо, још једном потврђује Вукове слутње. Да ли сузе, које кума пролијева при сусрету с Вуком („Жао јој је Копривице Вука“) и њено очигледно кајање, могу умањити њен гријех? Можда. Међутим, код Вука нема кајања за своје поступке, иако „своме се је јаду досјетио“. Прихвата од куме дијете, обавља се чин крштења у цркви, Вук пожурје попа да убрза с молитвом и обредом („Чати боље, попе Црногорче“). Овдје је пјевач употријебио лексем „боље“, што је карактеристика ових наших говора, а има значење „брже“. Дакле- „чати брже“. Осјећа Вук да је атмосфера узаврела, да су учестали пуцњи, да су га прва танад погодила, али „не шће њега зрно приватити“, јер „Бог га чува и свети Јоване“. Али је, зато, Вуков мач прихватио попа Црногорца који

је покушао да побјегне: „Побјеже му попе преко цркве /стиже њега Копривица Вуче /оштрим мачем по свилену пасу“.Остало је недоречено шта је било с кумом.Да ли зато што је женска глава, или што је показала кајање и плачем дочекала кума, народни пјесник није њу казнио.

И у тим пресудним тренуцима, када пуцају са свих страна и покушавају да убију Вука, он размишља о свом духовном чеду, о кумчету: „Спушта чедо на коло црквено“, како не би страдало са њим.

Чин крштења кумчета, и поред подле игре куме и свештеника, сачувао је главу Вуку Копривици. Прокрчио је његов мач пут од цркве, преко Чева, гдје га је такође чекала засједа, до Бањана.

Ваља истаћи овдје неколике стилске одлике ове пјесме. Ту се, прије свега, мисли на понављања појединих лексема, какав је случај с именицом Црногорац, Црногорка, те придјев црногорски, који се у пјесми јављају двадесетак и више пута, не рачунајући при-

том и географски појам Црна Гора, или још чешће гора Црна. Ту се, такође, седам пута понавља први дио десетерца (до цезуре) – „Дао бих му...“. Обећања, о чему је већ било ријечи, од импозантне цифре- 1000 дуката, иду преко калпака, челенке, доламе, тока, јечерме, чакшира, дакле, комплет скупцојене одјеће, да би се завршило на свијетлом оружју, нечему до чега јунаци највише држе.

Стилске одлике пјесме су евидентне, но нису само оне те које пјесму постављају на високу лествицу Вукових јуначких пјесама новијег времена. Јесу и оне, али ту бисмо, ипак,ставили у први план нарушавање неких моралних кодекса. Сусретали смо се и раније у нашој епској поезији са преварама, са издајама, са злочинима, али, чини се, да двоструко тешко кршење моралних законитости ријетко гдје налазимо као што је случај са овом пјесмом. Знали су свештеници испод мантије носити и сабљу, и цефердар, али то су радили на бојном пољу, у јуначким окршајима са непријатељима. Поп

Црногорац, мада свети браћу, чини то подло, ангажујући друге да одраде тај прљави посао за њега. Усто, чини то злоупотребљавајући свој узвишени свештенички позив при вршењу једне од најсветијих тајни- тајну крштења.

Кумоломство је, ипак, нешто рјеђе, али ево примјера који указује да ону народну- „Све што је људско, није ми страна“. Присутно је оно у историји наших народа, а што је у историји, пјесма је присвајала и обесмртљала, али је кумоломство младе Црногорке теже, јер је мотивисано нискошћу, глађу за материјалним богатством. Усто, овдје се ради о злоупотреби једног тако светог и узвишеног чина, какво је крштење.Но, и поред толиких бројних и подлих завјера, правда тримумфује. Побјеђује онај на чијој страни је Бог и свети Јован. Јован Крститељ. Онај кога сви присвајамо као свог, кога ево присваја и кумоломна Црногорка- „Кумим тебе Богом истинијем / и нашијем светијем Јованом“.

Момчило ГОЛИЈАНИН

АРАРАТ

Још светиљка жмирка са Нојеве барке кроз маглу што скрива груди Арарата маховина тајни покрила је шарке сенка Јеревана налегла на врата.

Корак из прошлости одзвања кроз тмину отоманско копље сломљено на пола реч Божја у древном Ечмијадзину свећа догорева ко дух изнад стола.

Помен за божуре што тапију држе и шапћу молитву из рујног нечуја док над Араратом лешинари круже тамо где и ветар јерменски лелуја.

Господе опрости ретка сагрешења милост и за оне што хтедоше мачем да преотму од нас ова света стења: што лежи у срцу не припада јачем.

Стога ова врата само с једне стране воде до небеса и милости твоје где ће за све патње суза да ми кане тамо где се с) барком насукао Ноје.

МОЛИТВА СВЕТОМ ТРИФУНУ

Са чашом у руци која се прелива и из које капи клизе ка баршуну док дрхтава усна икону цјелива шапућем молитву Светоме Трифуну.

Свијећа догоријева бацајући млијечи на преблаге очи светог мученика падам на кољена док посрћу ријечи творећи лепезу нечуја и крика.

Још једну сузу освештаног вина да прекрије злобу и обрише талог у име Оца, Светог духа, Сина да нам буде опрост и да буде залог.

Још једну кап од леденог грожђа да нам крв не узври на туђем мегдану јер доста смо били хватани у гвожђа и држали туђу а не своју страну.

Ту божанску кап дај Свети Трифуне да нам скине мрену и да нас просвети да се и без нас могу да подижу буне и да нисмо само створени за мријети.

Ту кап да нас множи а не да нас дијели која ће наш бродић довести до луке ја молим понизан док су освет бијели и док чаша вина испада из руке.

Светац дуго ћути као да се мршти док патрљак свијеће осјенчава очи и онда у трену док задњи пут пршти муња освјетљава свете мироточи.

Миладин БЕРИЋ

У ИМЕ ОЦА, И СИНА, И СВЕТОГА ДУХА..!

Какањ, 16.06.1992. године (негдје уз 'Свете духове')

„Требају нам људи, рекао сам, који улијевају повјерење, сију – МИР и голим грудима бране нејач!“ „Требају нама калашњикови, оте ми ријеч брката грдосија, што стајаше уз мој десни бок, да сијемо метке и да бушимо рупе у тим тамо грудима 'пилећијем'! Видиш ли да они кољу с' реда?“ „Који – они, упита 'трећи' (ако рачунамо да сам ја 'први' и да је бркајлија 'други')? „Ђуј – који 'они'? Срби! Четници“, заори се глас грдосије! 'Трећи' јекну и махијално се дохвати љевицом за Адамову јабучицу. Осјећао је близину шакала и тринаестим чулом је схватио да он доприноси томе понајвише, те да су као такви Данајци и да су опаснији својом сметеношћу и, искључиво питалачким духом, од 'других', поготово зато што и 'први' и 'други' – 'треће' фермају у талону као неадутску седмицу која може узети задњи штих само кад све боје, а прва међу њима – адутска, истроше се по ланцу игре, умјешно вођене од 'водитеља игре' од почетка до краја, до задње – неадутске седмице, а 'водитељ игре' никако не може бити – према резону 'трећег' – 'први', него, безбели, онај 'други', што барата чвршћим резонима, ако је већ ријеч о рату, него 'први', који баљезга о миру, који је немогућ зато што је једноставно – не-могућ! 'Први' је у свему овоме само једна пишана неадутска седмица. Такви само поведу разговор и, онда ућуте!

Погледао ме је и би ми неугодно што га у мах прочитах. 'Други' шкргутну зубима, прочитавши нас обојицу.

Иза Гребена подиже се дим. „То гори Свилајнац, закључи наглас 'други'. Јебем им матер,

нек и њихов, бар један, гори! „Ал', откуд Свилајнац иза Гребена? Откуд Параћин у Брњу? Како добаса српски опанак у Тршће?“ „Добасао?! Није добасао..! Превезли га еполеташи на транспортерима направљеним у Вукомерцу, пројектованим у Крању, изливеним у Карађорђеву, а утабореним, ево овдје – пизда им материна – у Тршћу. И још наређују – дајдер, бре, Турчине, приколи тог дивизца, огладнили смо! Ја морам, јер сам голорук, а ти мени „...требају нам људи који улијевају повјерење, који сију мир и голим грудима бране нејач! Они су своју нејач оставили у Тимоку! Дошо Ганди у Суботињу! Јебо те Ганди! Овдје треба Адолф, или Калигула да живе гули те твоје Свилајчане и да нама – 'Турцима' направи по који опанак од људске коже! Кажу да би био добар опанак – неподерив. Од образа ђон, а од гузица – образине, па да им посјетимо Свилајнац на

транспортерима, које ћемо отети – засигурно!“ 'Трећи' кихну! Ја сам пребацио тежиште са лијеве на десну. Би ми неугодно, јер ме 'други', готово, убиједи. Био сам почео у мислима разрађивати ону поодавну тезу о процесу аутосугестије, још док је 'трећи' упитао – .. који они ..! Дилема је било неколико, кад рече 'други' – 'јебо те Ганди, овдје треба Адолф' и оно кад 'трећи' кихну!. На брзину сам закључио да је условљавање најјачи процес, па се зато у Америци највише примјењује лијечење болесних – разусловљавањем! Како оболиш – тако те треба и лијечити.

Ако сугестија, или разусловљавање не избалансирају хтијења, пориве и чежње, условљавања од 'других' ће направити дар-мар! Мисаоност води у интровертност, у духовно ропство: ко год је имао чега превише, пријетила му је опасност да постане роб тога „превише“! А „превише“ код мисаоног човјека је смола која му се наталожи у

САВИН ПАСТИРСКИ ШТАП У МИЛЕШЕВИ

Жезло Светога Саве лежи
у мраку сасиреном око Србије,
у црном тесту скамењеном у коморама
њеног давно посусталог срца.
Тај пастирски штап од злата из Никеје,
узвитлао је и пустињу и море
на путу до свога будућега стада
док је пламичак из његове кристалне главе
Светом Сави кроз шумовит језик
прогоревао невидљиве стазе.
Тај штап исписан љубављу дијака,
трипут сечен похлепом и мржњом,
и једном однет у дубоку незнан,
па опет враћен, тај Савин штап,
болује сада све самљи... све самљи...
Али, чини ми се да још није час
да га сломи тмица. Кад у поноћ
одшкринем прозор на конаку
милешевском, чујем како крчка угаљ
у систолама и дијастолама Србије
и онда кроз пукотине његове
лине светлост из биљурне јабуке
као свети зов стаду огрезлом у мрак.

Братислав Р. МИЛАНОВИЋ

духу и тако слипав залијепи се за 'ништа' и то 'ништа' га гура назад, назад, назад ..., све до зида. Тек кад тинтаром лупне у тврду зидину стварности, тек кад му крв маши аркаду и прекрије му очи, тек онда – као слијепац – сагледа шта му је радити..! И кад дођеш до зида, дешава се оно што се мени дешава овог трена: хандри те, чак, и овај 'трећи' како хоће. Шмокљан, а тако умјешно користи свој питалачки дух да би упалио 'лахко'-запаљивог 'другог', а пламен ће, свакако, спепелити 'првог'! У свему томе, 'трећи' није зарадио гријех (ни лук јео ни луком смрдио), а 'други' се може оправдати свим другим 'другима' да неадутске седмице све с' реда треба, не – подавити, него с' мјеста – спепелити! Јер, криви су због своје уштобочености, због своје неприродне неутралности,

па – ако хоћеш – и због своје припадности..! 'Трећи' нису интересантни. О њима се нема шта рећи ни добро ни зло. Они су оне карте које се сакупљају, или у другој врсти игре, које се – одбацују. Нема их у талону, али – ипак – броје се у шпилу. 'Прве', 'прве', 'првеее'.. треба стално држати у габули! 'Први' докторирају, а онда руше градове и цијело вријеме глуме да треба, и то 'голим грудима, штитити нејач!'

Био сам се растужио и сневеселио..! Крај нас прође Сара и не погледа нас. Прође Сара са фризуром 'ала Сара' и не примјети нас?! Прође, дакле, Сара крај заробљеника времена, а у неком другом сретном времену дошла би маца на вратанца! Кад прође, роди ми се у мислима питање: да ли је моја мајка била таква, док је

била млада и, да је у овом добу, би ли носила фризуру 'ала Сара' и би ли, бар тренутак, погле-дала заточенике времена?

'Други' погледа у мене и примјети моју одсутност, те закључи да сам отпловио на Центурион –Х, па се осјети нелагодно, јер примјетио је да сам 'отпловио', кад је он судио да 'прве треба стално држати у габули', а сад – ево – 'први' има варијанту за бијег из габуле! Да не би упао у габулу, он позва 'трећег' – „Ајмо!“ „Куда – 'ајмо'?“ „Јебо ти ово траћење времена с' ..! Ајмо и квити!“ И ..одоше. Ја сам их нијем отпратио. Истом се 'други' врати сам и право предаме: „..Још ћемо се видјети. Ниси ти лош, али такви су најопаснији..!“

Око, које ми се било вратило, опет се некуд откотрља. Онда ми се однекуд поврати десница и пипала је, пипала по мраку неби ли га нашла. Осјетио сам да на тој руци фале два прста, онај на којем сам носио вјенчани прстен и онај с' којим сам трзао окидач. Маца је поблиједила, видјевши ме унакажена. Мили уздахну и јекну – 'јадни мој тата!' Мила, такође, зацвили – 'татице, татице мој најдражи, како да ти помогнем?'

На пропутовању, некако у магновењу, видјех и 'другог' и 'трећег'. 'Други', учинило ми се да викну – 'ти још увијек пишеш'? Откуд зна, Боже мој?! Све волим да ми открију људи, али не волим да ико зна да пишем. А да сам дозволио да зна моја Маца да пишем, не бих пропао кроз под за оном гранатом што га је провалила, не бих стално нестајао, кад се појаве: Мили, Мила и Маца. Овако, нек ми буде; они теже да ме сустигну, али ја '.. сувише високо летим, тако да је немогуће досегнути мој лет!' Бадава је преписивала моје записе за тужбу, јер сам се ја бранио, прихватајући пораз. Зато је граната пролетјела кроз наш под, као кроз сир, а њена путања била је моја МАПА ПУТА за цијели мој будући живот!

Драган ШУРЛАН

По седамнаести пут у Источном Сарајеву

ПЈЕСНИЦИ РАСПЛАМСАЛИ МАШТУ ОСНОВЦИМА

Млада пјесникиња Евита Бојковац из Дервенте учествовала је на 17. Фестивалу поезије за дјецу и младе, гдје је говорила стихове из своје књиге «Ружичасто сунце и плави мјесец», за коју је добила плакету «Сима Цуцић» у Новом Милошеву. Добитник је и Специјалне дипломе овогодишњег фестивала у Источном Сарајеву.

На овом Фестивалу Евита Бојковац учествује по други пут, а неизоставан и веома занимљив сусрет био је са познатом пјесникињом Даром Секулић (на фотографијама).

Пјесници учесници 17. Фестивала поезије за дјецу и младе су у оквиру програма «Јесење јутро поезије» посјетили основне школе «Јован Дучић» у Касиндолу и

«Алекса Шантић» у Војковићима, чији су ученици били одушевљени стиховима познатих дјечијих пјесника из Српске и окружења.

Током другог дана Фестивала настављен је рад креативне радионице поезије «Нигде станка, нигде санка, цвеће, срце и Десанка» коју води пјесник Тоде Николетић из Србије, један од тренутно најпопуларнијих пјесника за дјецу у региону.

У поподневним часовима, осам пјесника из Републике Српске, Црне Горе, Србије промовисало је своје књиге поезије за дјецу у Културном центру Источно Ново Сарајево.

У оквиру Фестивала организована је и изложба најбољих радова ликовног конкурса «Илуструј пјесму Десанке Максимовић».

У оквиру овог програма одржана је презентација креативне радионице поезије «Нигде станка, нигде санка, цвеће, срце и Десанка», чиме је званично затворен Фестивал, а у оквиру издавачке дјелатности Фестивала представљено јзвучно издање књиге награђених младих пјесника конкурса 17. Фестивала поезије под називом «Трагом пјесме Десанке Максимовић».

Генерални покровитељ Фестивала је Министарство просвјете и културе Републике Српске, док су генерални медијски покровитељи Радио-телевизија Републике Српске и Новинска агенција Републике Српске - СРНА.

Н.С.

ПРЕДСТАВЉАМО

Два пужа кренула ка мору

Кренула почетком љета
два пужа на море.
Нашла се на пустом друму
већ у освит зоре.

Смјештај им је обезбијеђен,
на њима се клима:
једнособне мале куће
носе на леђима.

Ка мору их и топлом љету
носи жеље плима,
само да их на том путу
не претекне зима.

За срећу

Широки осмјех
од ува до ува
к'о најбољи љекар
здравље вам чува.

Одмах ујутру
чим напустиш сан,
са великим осмијехом
ти дочекај дан.

Не мршти чело,
чак ни у шали,
од њега је љепши
и осмијех мали.

За зиму, љето,
осмијеси среће,
осмијех за јесен,
осмијех за прољеће.
За вољену особу
осмијех жеља,
осмијешак љубави,
осмијех весеља,

Живот је љепши
кад си насмијан.
Осмијех за јаву,
осмијех за сан.

Душко МИЛУНОВИЋ

О аутору

Душко Милуновић рођен је 15.03.1966. у Козарској Дубици гдје је завршио основну и средњу школу. Факултет политичких наука завршио је у Сарајеву, а магистериј одбранио на Филозофском факултету у Бања Луци.

Прву књигу пјесама „Цврčkова пјесма“ објавио је 2009. Године, а већ наредне године штампана му је збирка пјесама „Да ли риба пјева или само зијева“ у издању Завода за уџбенике и наставна средства Источно Сарајево. Слиједи, потом, збирке „Љубав боје бијело“ и „Зашто лутке не старе“. Свака од ових књига доживјела је поновљена, а неке и по два-три издања.

„Поезија Душка Милуновића је широка, ведрa, слободна, реалистички али и понегдје апстрактна, проходна у свим временским правцима, у својој садашњој будућности и будућој садашњости...“ – записала је о

Милуновићевој поезији недавно преминула проф. др Зорица Турјачанин, први доктор науке изучавања дјечије књижевности у бившој Југославији.

Оцјењујући његову четврту збирку пјесама „Зашто лутке не старе“ сјајна књижевница Дара Секулић је, измеђ у осталог, записала: „Душко Милуновић је и са три своје претходне књиге стао у ред најбољих српских пјесника за дјецу, посебно оних који су свијет лутке оживјели, дали им људска својства...“

Душко Милуновић живи и ствара у Бања Луци.

Рецензије необјављених књига

ПРИЧА О ПУСТИЊСКИМ ВУКОВИМА

(Над романом Мостови Станка Пивашевића)

Роман Мостови Станка Пивашевића има три наративна тока који се међусобно преплићу и стапају у компактну цјелину. У основи то је прича о Николи Лазовићу и Милени Марковић која има сва обиљежја љубавног романа. Кроз ту причу, покаткад и у први план, избија социолошки интонирана историја о осиромашеној и у рату у сваком погледу „девастираној“ варошици у Босни која дијели судбину балканске земље којој припада. Трећа прича, која на специфичан начин прожима претходне двије, заправо је сага о метафизичким мостовима, грађеним углавном на прочитаним књигама и мудрим разговорима, који повезују људе с окружењем, па баш због тога има и нека својска филозофских расправа и трактата.

Кренимо редом.

Четрдесетчетворогодишњи машински инжењер Никола Лазовић, нежењен, у варошици последије недавног рата, често с пријатељима истомишљеницима, али ипак „утопљен“ у самоћу, у сталном је трагању за смислом оног што је прошло (рат, распад Југославије, осипање етичких вриједности, успостављање новог система и неких нових вриједности на климативним основама) и онога што ће доћи, а што је пуно неизвјесности. Кратко вријеме је радио у фабрици, затим отишао у рат, а по повратку с ратишта, пошто је фабрика пропала, постаје професор у Машинско-техничкој школи. На очевини је преуредио кућу наслијеђену од дједа и тамо, у слободном времену гајећи поврће и воће, често другује с истомишљеницима.

У истој школској згради, у градићу „на периферији Босне, Републике Српске“, а неки песимисти у њему кажу и да је „град на периферији живота“ (у коме ће читалац лако препознати Шамац), ради и Гимназија у којој је десетак година млађа професорица хемије Милена Марковић, такође интелекталка широких видокруга. Како у истој зборници сједи до Лазовића, они се зближавају, при чему посебно посредују књиге које су обоје читали, нарочито Морски вук Џека Лондона. Њих двоје, не мирећи се са осредњошћу и не желећи да се утопе у сивило малограђанског свакодневља, почињу на посебан начин да „дијеле“ своје самоће, углавном кроз изласке у ресторан гдје готово увијек сједају за „свој“ сто и занимљиве разговоре који врло често прерастају у есејизирање о

животу таквом какав јесте и свијету који би морао да се мијења, што ће се, на самом крају романа, завршити браком.

Расправа о филозофским, политичким, друштвеним, етичким, економским феноменима, о распаду бивше заједничке државе, о чињењу и нечињењу, о ономе што споро или никако не ниче из рушевина пређашњег система – све то и много тога још чини окосницу оне „друге“ приче, о варошици у којој се збива радња, а која је, по томе што су многе некад успјешне фабрике затвориле своје капије, што многе негдашње продавнице и радње зврје празне, што је много незапослених и незадовољних, „слика и прилика“ државе (и државица) настале на „развалинама Југе“. „Биле ил' не биле тешке те твоје квалификације, ја осјећам и знам да живим у приватној држави гдје може све да рјешава и планира утицајан појединац. Тако ти је од моје мјесне заједнице до врха државе, односно Босне и Херцеговине, ако је она још

јединствена држава.“ Тако размишља о Босни и каже један од Пивашевићевих јунака, док други, имајући вјероватно на уму и неке историјске чињенице, попут неких Андрићевих јунака, додаје: „Њу нису описивали и дефинисали само умни људи, него су о њој говорили и сви обични људи, укључујући и оне несрећнике који су је проклињали због њене судбине у којој има таме, очаја, зле крви, сукоба, мржње и љутих бојева, чешће него мирног живота, истинске радости и повјерљивог погледа и поуздања.“ Кроз вијекове овдје је, каже главни јунак, „царовао сан о слободи као божанска вриједност без које ниси човјек, без које нема стваралачке величине живота у коме буја нада“.

Друштвену стварност Станко Пивашевић у овом роману разматра кроз, њему својствену, дијалогску форму. Никола Лазовић је често у друштву истомисљеника различитог старосног доба и различитих занимања, али се посебно истичу и јасније профилишу мудри пензионисани професор психологије Петар и „гастарбајтер“ Ариф, машин-бравар, годинама запослен у Њемачкој, човјек веселог духа, подједнако спреман да се нашали, али и да кроз шалу изрекне став вриједан поштовања. Не занемарујући ни документаристички поступак (цитати из новина и слично), својствен такозваној фељтонској прози, у тежњи да што увјерљивије и сликовитије представи борбу између добра и зла, између схватања која његују трајне вриједности и помодности каквој су склони скоројевићи, Пивашевић своје јунаке упућује да трагају за рјешењима која би допринијела да средина у којој живе не буде оно што углавном јесте: „мали град, у малој, сиромашној земљи у којој само бриге има у изобиљу и гдје без храбрости и упорности нема опстанка“, како рече један од њих.

Трећа прича нема своју фабулу. Она је на специфичан начин „разливена“ у оне двије, чини онај њихов суптилнији, могло би се рећи и лирскији дио. Сублимисана је можда у реченици којом се Никола Лазовић у једном тренутку обраћа Милени Марковић: „А да ли би то могла бити и твоја подсвјесна жеља, неки ани-мистички порив да успостављаш неке метафизичке мостове са окружењем, па и ватри дајеш атрибуте партнера с којим се дружиш и размјењујеш мисли?“ Ријеч је, дакле, о градњи својеврсних мостова – метафизичких, како их карактерише сам главни јунак – мостова међу људима и са њиховим окружењем. Посебну врсту „арматуре“ у тим чврстим, готово неразрушивим, андрићевски речено, „ћупријама“, чине књиге. Тачније, онај умни и емотивни супстрат који нам дају вриједна литерарна дјела. У том смислу, аутор је врло вјешто и функционално у основну потку свог романа уткао вриједне мисли и поруке многих класика наше и свјетске књижевности, а те мисли и поруке ни у једном тренутку нису саме себи сврха.

У профилисању својих јунака С. Пивашевић се служио вјерним описом њихових поступака и приближавањем читаоцу њихових мисли и

СМРТ ГА ПРЕДУХИТРИЛА

Љекар специјалиста у свом Шамцу, тихи и ненаметљиви стваралац, цијелим бићем предан књижевности, др Станко Пивашевић послјије неколико објављених књига, које је критика неоправдано заобишла, написао је и за штампу припремио роман Мостови, за који сам рецензију написао у новембру 1915. године. Роман, нажалост, није објављен, јер је смрт претекла његовог аутора у намјери да га објелодани и подари читаоцима.

Уз жељу да у овој ревији остане макар траг о том вриједном дјелу, истичем да би било добро да се неко, првенствено његов завичајни град, чијим житељима је несебично помагао да сачувају своје здравље, побрине да се роман објави.

унутрашњих емотивних набоја. У том портретисању призивао је каткад у помоћ и јунаке прочитаних вриједних књига, али је готово увијек остављао могућност и читаоцу да „дослика“ њихове ликове. Тако су, рецимо, Милена Марковић и Никола Лазовић, не морски, као код Ц. Лондона, него пустињски вукови. Мада окружени људима, ријетко кад усамљени, они ипак имају своје самоће, своје „забране“ и свјетове, у којима се препуштају својим размишљањима и сталном дијалогу са свијетом у којем живе и чији су нераскидиви дио. Човјек никада није без дилема, па се тако у једном моменту Лазовић пита: „Има ли дилема, страхова, несналажења већ у току лета? Има ли пркоса, појединачног или групног, или готово фаталистичке помирености да се летјети мора и да је та окренутост југу, тренутно или вјечно сублимисан смисао њиховог доласка на свијет и проживљавање свих варијација њихове животне стварности о којој човјек, поготово емпиријски, само нагађа и пред собом склапа теорије и закључке?“ За читаоца није битно да ли је овдје ријеч о ждраловима или људима, битна је наша запитаност пред оним што јесмо и што нас чека.

О Пивашевићевом поступку грађења романа да-ло би се доста писати, а за ову прилику треба само рећи да у разматрању друштвених феномена, у жучној расправи његових јунака која често има философски призив, стил и језик он покаткад прилагођава фељтонском начину казивања, а на читаоцу је да процијени да ли ће му то узети за врлину или ману. Томе свакако још треба додати да, као ни у ранијим Пивашевићевим прозним остварењима, узбудљивост није у фабули, него у мисли коју нуди читаоцу, промишљању, врцавости дијалога...

Роман Мостови Станка Пивашевића сигурно ће имати своје читаоце и зато му треба пожељети срећан пут у читалиште.

Бања Лука, 3. 11. 2015.

Ранко ПАВЛОВИЋ

Не дам и нећу!

Ти можеш да ми отмеш, и благо, и драго. и кућу, и њиву, и шљивик, и ђувик, и врело, и реку, и преко реке гај, и ливаду крај шуме, па и шуму и свако дрво у њој, и све изнад и све даље докле год поглед досеже мој, па да све моје одједном буде твоје – ти све можеш, ти све смеш!

Ти све смеш, и смеш, и смешан си што смеш.

Сви би ти се смејали, да смеју, твоји највише и најслађе, ако би се икад и игде похвалио како је ово твоје, ово што си ми отео, само отео! Знаш ти боље него и ја и ико мој, па зато и тражиш да ти дам ово што ти не дам и што ти никад дати нећу. Никад! Залуду ласом витлаш око главе ми, залуду колт потежеш мамузом ме у цеванице бијеш; нећеш ме застрашити.

И на трипут веће муке да ме ставиш, нећу!

И те веће и од већих веће муке којим претиш – никог нашег заплашити нећеш.

Никог нашег, ако је заиста наш. Наши су већ издржали све што сте, ти и твоји, могли да смислите и на Србима испробате. Они колац, конопац, србосјек и сто за једног, а ти бомбе с осиромашеним уранијумом, па ти мало било да побијеш све које погодиш, него би смрт да усадиш и у оне које си промашио!?

Све што сте знали и умели све сте и могли, и хтели! И све су српски јунаци и по трипут издржали! И опет би, опет и опет издржали, и никад, никад не би поклекли и рекли да пристају на то и такво што ти и твоји захтевате.

Кад су такви били и, ево, и даље су такви, моји, како мислиш да бих ја могао друкчији да будем?!

Како?!

Пре бих је одсекао него ти њоме ишта потписао. Не бих ти ни за најмању мрву запуштене шикаре наше својом руком пот-

писао, а камоли за свето нам Косово и Метохију питому! Не дам и не дам, па опет не дам!

А и то што ме зовеш да с тобом у војску идем и да се под твојом командом само твојом снагом дичим?!

Убили сте ми, ти и твоји, оца и брата и зовеш ме сад да ја убијам оца и брата сваком ко ти није по вољи као што ти ни ја никад нисам био!

Ти можеш да ми отмеш све што хоћеш, и можеш да објавиш да сам већ с тобом, али и ти и ја знамо да ти немаш силе којом би ме натерао: ни да ти дам што ти не дам, ни да ти кажем да сам оно што нисам.

Ти све можеш, ти све смеш, и смешан си што смеш и зато ти озбиљно. најозбиљније кажем: не дам и нећу.

Душко М. Петровић

О књигама и писцима

О ВРЕМЕНИМА, ЉУДИМА И ОБИЧАЈИМА

(Момчило Голијанин, "Ах, та стара времена", Бесједа, Бања Лука, 2018.)

Кратка прича понекада у књижевности означена и као цртица је специфична прозна форма коју није лако писати. Код нас нема много писаца који примарно његују кратку причу као форму свог књижевног изражавања па је прави читалачки угођај када се сретнемо са књигом кратких прича. На срећу, и српске књижевности, а онда и читалачке публике том приповедачком формом се активно бави, бар у посљедњих неколико година, књижевни критичар и есејиста мр Момчило Голијанин.

Пред нама је, ево, његова пета књига прозе под изазовним насловом *Ах, та стара времена* која се природно и тематски наслања на претходне Голијанинове прозне текстове (На прти-нама старине, Кратке приче, Пази на којој си и Селишта).

Збирка кратких прича *Ах, та стара времена* је састављена од тридесетпет текстова различите тематике која произилази из пишчевог предачког и личног искуства, а кроз све те приче провејава мање или више присутан имплицитни жал за тим старим временима која би сигурно заувјек потонула у заборав да није оваквих писаца који су заљубљени у те успомене на један живот који је био богат не само специфичним ликовима и догађајима, него и обичајима који су држали на окупу не само народну заједницу у којој су поникли, него су несумњиво давали и снагу и појединцу као члану те друштвене заједнице која је ево на адекватан начин сачувана у овим Голијаниновим причама или у још понеком незаписаном сјећању.

Свака Голијанинова прича у центру има снажан главни лик који из ширег контекста саме приче природно произилази или, пак, око кога се прича плете. Најкарактеристичнији ликови су снажно присутни у истоименим причама: Радован, Благоје, Вујадин, али ништа мање успјешно нису дати ни у причама *Баксуз* и *Игра с порезницима*.

Посебно снажне слике и ликови су присутни у причама *Крсна слава*, *Дукатка*, *Позајмљена ћурдија*, *Ни платиша*, *ни вратиша* гдје се сем прецизно извајаних књижевних ликова пред читаоцем отварају друштвене слике и социолошки миље тих старих времена и етичких вриједности које су ево с тим временима полако нестале.

Ни друге Голијанинове приче ништа мање нису ни успјешне, ни занимљиве, те их стога нећемо описивати него ћемо ову књигу кратких прича искрено препоручити читалачкој публици као изузетно занимљиво штиво.

Раде Р. ЛАЛОВИЋ

Књижевна награда „Милорад Цумбо“

Награђени Лисица и Стајков Иванова

Пјесник Миле Лисица из Бањалуке и поетеса Ани Стајкова – Иванова из Пловдива, добитници су Књижевне награде „Милорад Цумбо“ за 2018. годину

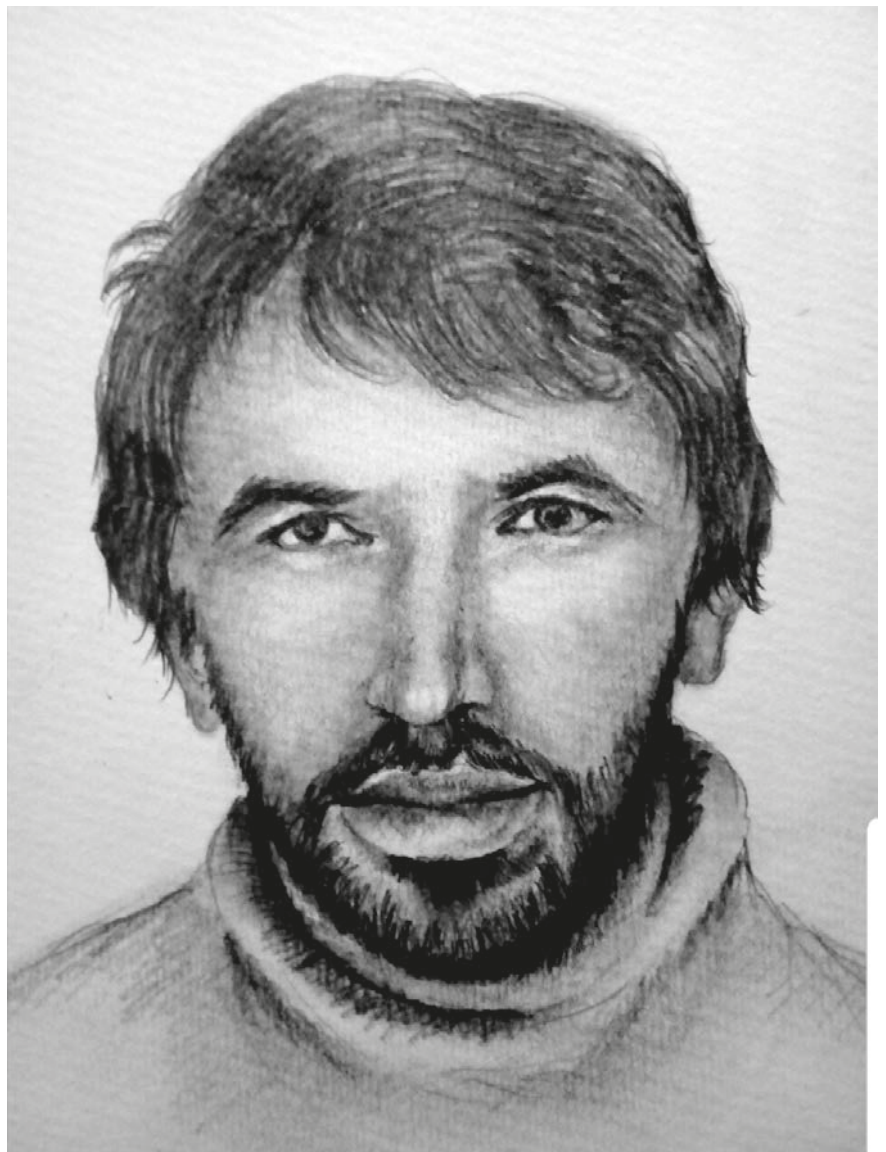
Одлуку је 31. децембра 2018. године саопштио Интернет портал Књижевног клуба „Саборник“ из Перта и жири у саставу: Миљан Ковачевић, Душан Гајић и Миле Божић.

Предсједник жирија, пјесник Миљан Ковачевић, објављујући једногласно донесену одлуку жирија, истакао је да избор није био једноставан због великог броја пријава приспјелих са свих простора гдје живе и стварају Срби.

У ужи избор за награду ушли су и радови пјесника: Наде Бошковић – Мићић, Невене Милосављевић, Сање Радуловић, Николе Вушковића, Радоја Луковића, Јована Бундала и Весне Радовић.

Ковачевић је у образложењу одлуке нагласио да је жири и у другом гласању оба аутора оцјенио истим бројем бодова и на крају преседаном додјелио заједничку плакету Мили Лисици и Ани Стајковој – Ивановој. Награђени аутори (дијаметрално супротних стилова изражавања), оставили су изванредан дојам на чланове жирија и није чудно да је резултат гласања до краја остао изједначен.

Пјесме Миле Лисице одишу тананим лирским рукописом, модерним, једноставним и разумљивим стихом. Поетика није заточена у традиционализам и формализам својствен

Портрет М. Цумбе: Крстан Кићо Петровић

Досадашњи добитници награде „Милорад Цумбо“

Душан ГАЈИЋ, Отешић (2012), Миле БОЖИЋ, Пожега (2013), Ана СТРЉА, Београд (2014), Вера ЦВЕТАНОВИЋ, Бабушница (2015), Драгица Драга ГРБИЋ, Вишеград (2016), ОТО ДАВИД, Пожаревац и Миле ЛИСИЦА и Ани СТАЈКОВ ИВАНОВ (2018).

већини пјесама које су приспјеле на Конкурс. Лирски „експресионизам“ не умањује поетичност, језгровитост и несвакидашњу лакоћу за читаоца.

Ани Стајкова – Иванова је поетеса „старе школе“, њена сензитивна интелектуалност намеће се као парадигма градивне форме прохујалог времена. Сав тај поетски „фундаментализам“ не умањује ерупцију снажних али меланхоличних емоција. Старији читаоци биће затечени реалистичним „романтизмом“, који је почетком друге половине двадесетог вијека, код љубитеља лијепе писане ријечи, „створио“ непресушан „апетит“ за савршеном стилском формом, из које се дио пјесника рођених педесетих никад није успјешно ослободио. Зато морамо бити захвални Ани што нам је својом поезијом омогућила подсјећање на сву љепоту истинске лирске поезије.

О Цумби

Милорад Цумбо је рођен 1953. године у Кључу. Као син војног лица у дјетињству се доселио у Јајце. Школовао се у Јајцу и Бања Луци. Дуго година био је пословођа у „Тргоцентру“. Од ране младости постао је члан престижног Књижевног клуба „Зраци“ и учествовао на свим значајнијим књижевним манифестацијама широм Југославије, а једну од њих – гласовиту Вече револуционарне поезије у Јајцу – саоснивао је и сам подржавао годинама. Друговао је са многим познатим писцима и био виђен гост у књижевним круговима. Добитник је више пјесничких награда. Објављивао је радове у књижевним часописима и представљан у зборницима и панорамама. Пјесник Милорад Цумбо је 1992. трагично уткао живот у одбрану српског народа и Републике Српске.

Иначе, Књижевни клуб „Саборник“ из Порта, у Аустралији, захваљујући првенствено Цумбином другару Миљану Ковачевићу, али и другим члановима, од 2012. године, редовно расписује свесрпски пјеснички конкурс за Књижевну награду „Милорад Цумбо“. То је, првенствено, зарад подршке стваралаштву Цумбиних колега, млађих али и старијих писаца, односно књижевника, који пишу на српском језику, али и због подсјећања на дивног човјека, пјесника Милорада Цумбу, те како би у што дужем памћењу остали његово име, свијетли лик и значајно пјесничко дјело.

НЕ ЗОВИ МЕ НИКАД ИМЕНОМ

Не зови ме никад именом
 Још само мирис човека имам
 Смрт је добила моје кораке
 Под мојом кожом умрло је изнајмљено дрвеће
 Дружим се само са чекањем
 И питам се
 Кога си то мојим очима љубила
 Ни очи више немам
 Не зови ме никад именом
 И опрости што те другачије од свих сањам
 Када би могли поново да будемо странци
 Довољно странци
 Да се поново оживимо под кожом
 Да поверујем да су све песме моје
 Само цветови које си волела
 Цветови које сам теби убрао
 Цветови љубави
 Када би само могли поново да будемо странци
 Да поново имамо очи за љубав
 Да оздравимо када се погледамо
 Али нисмо странци
 И немамо више очи за љубав
 Венчали смо се са осмехом
 Заувек осуђеним на тугу
 Не зови ме никад именом
 Да не чујем колико је мене у твом гласу остало

Миле ЛИСИЦА

ИЗНАД РОДНЕ КУЋЕ ПРОЦВЕТАО ЗДРАВАЦ

Изнад моје куће у месецу мају,
 још певају птице умилно и складно,
 идила је цела к`о у стварном рају,
 лепотом се храни моје биће гладно.
 У чаробном свету мириса и птица,
 расцвето се здравац, к`о Божија круна,
 блажен осмех мио, не силази с лица
 нестварне лепоте душа ми је пуна.
 Видјех чари села у пролећном дану,
 на цветове дуња прве пчеле слећу.
 Нема ове среће у мом градском стану,
 само село може приредити срећу.
 Тек процвале воћке видим с кућног прага,
 док маслаци жути шарен ћилим ткају,
 шољу топлог млека пружа мајка драга,
 а душа ми плови по сеоском рају.
 Испујам у даху чари родног села
 у очевом врту врви од живота,
 оставит га нећу и када би хтела,
 прагиће ме вечно сва ова лепота
 У пролећу раном што природу буди,
 разнеженом душом стара чежња влада
 једна лепа слика из снова ме буди,
 расцвето се здравац, к`о никад до сада.

Ани СТАЈКОВА ИВАНОВА

ХРИСТ ЈЕ УМРО*

Једног дана, има томе неколико година, беше петак у дневном боравку. На каучу лежах и неку књигу у заносу читих. Док у другом свету бејаш, прилазаше ми унука, Наталија, која тада четири, а можда чак и пет, година имађаше. Прилазећи ми смањи простор који нас раздвајаше. Њено округло, прелепо, топло лице, различено у позлаћене кристалиће, расте, као да из сна долази. Своје забринито лице у моје унесе, са очима које као вечни пламен гораху, те тихим, она вазда тихо, поверљивим гласом, помало мистичним, једва чујним, збораше, као да хоће да ми каже нешто што ником не би смела рећи, рече мени грешноме следеће:

Деда!

Молим.

Христ је умро, рече гласом који не бијаше уху пријатан.

Њене речи ми личаху на шамар који ме из сна буди, али се правих да ми ништа није.

Док у мене гледаше, ту где стајаше, а стајаше на свом месту, ја даље мотрих, са нежношћу неизмерном, на њен забринуту израз. У њему бејаше много мисли које није изговорила. Као да бејаше свесна Христове судбине, те помислих да она мисли да је страдао неко ко Богу једнак бејаше!

Где, питах.

А она ми одговори речима овим, *Тамо у нашој соби.*

Направих израз лица као да у то што је рекла верујем.

Хоћеш ли да ми покажеш?

Тада Наталија проговори, те каза, *Хоћу.*

То рече забринуту, као да хоће да ми покаже некога ко није од светлости, већ од сенке.

И ово рекавши ухвати ме за руку и водећи ме као Јосиф јагње поведе, приљежно, као неко ко има послушање. Поведи ме свим срцем својим, свом душом својом, свом мишљу својом и свом снагом својом. Само што не рече, да ако за њом не пођем, нисам ње достојан. Зато иђах послушно, свестан чињенице да у царство небеско не може да крочи нико сем у лику детета.

Док за њом иђах, док иђах за њеним смерно обореним очима, покушавах да згужване мисли своје распетљам. Мишљах о томе што ми рече. Шта то она у свом сновиђењу виђе? Да ли зна ко је Исус? Да ли зна да је Син Човеков већи од размишљања одраслих људи, а камоли од њених година? Да спаја две савршене природе, и божанску и људску? Да ли знаде да син Божји давно пострада? Да ли зна да је син човечији био прво предат правосвештеницима и учитељима закона који га на смрт осудише, а онда га пагани на крст разапеше? Да ли зна да га смрт није могла у својој власти задржати, те од мртвих васкрсну, мада на Кајафин захтев Пилат стражаре постави да га ученици његови не украду и не кажу народу: „Уста из мртвих.“ Збуњено се питах како је он могао у дечјој соби умрети када је већ једном умро, па радознало, и подоста збуњен, за њом иђах.

Најзад ме унука до сточића доведе, до сточића на којем лежаше коферчић који претходног дана, када су се са путовања вратили, њени родитељи бејашу ту оставили.

И она, која бејаше узбуђена, стојећи пред кофером, ваистину рече, *Ево, овде!*

И то рекавши прстићем својим снежним показа на привесак у облику крста који на ручки коферчића бејаше привезан. Показа с таквом забринутотошћу, као неко ко га љуби као што он љубљаше нас.

И рече још и ово, *Ту је са раширеним рукама умро.*

Гледах у мали привесак, толико мален да се човек сажали, пластични, па у њено округло лице.

Опет гледах у мајушни привезак на којем је Спасилац човечанства
разапет, па у њене очи које од мене одговор на своју тврдњу бејаху
тражиле.

И ја кад видех то што ми показа, правих се да сањам.

Не знадох шта бих јој рекао.

А не знам ни данас.

Истину вам говорим.

Не судих, да се мени не би судило.

И још вам велим, биће како је писано.

Тихомир ЛЕВАЈАЦ

*

Наши писци у „Савиндану“

У најновијем, броју 29 часописа „Савиндан“, који већ 29 година излази у Пријепоља, објављена су и књижевна остварења бањалучких писаца Тихомира Левајца, Миленка Гемаљевића, Мирка Љубанића и Живка Вујића. Ови су писци, прије свега, омогућили колегама из тог града на Тromeђи Србије, Црне Горе и БиХ, да у нашем граду промовишу свој сјајни часопис, затим су Бањалучани боравили у Пријепољу и, ево, то је уродило и овом сарадњом у „Савиндану“. Часопис излази годишње за Светог Саву на врло пристojном броју страна (близу стотину) и богатог је садржајима на светосавском трагу.

Гемаљевићева пјесма има наслов „Путило ведрине“, Љубанићева пјесма је „Ево ме“ и Живка Вујића „Увијек испред Хилендара“, а Левајчеву прозу из „Савиндана“ управо објављујемо овдје.

ЗАБОРАВИ

Заборава сваку шљаштећу ноћ
под изненада ведрим небом
која мирише на све осим на заборав
заборава јер зашто да се памте лагане ствари

Иако ова ноћ не може да прича
приче давно заборављених дана
ја ћу и даље остати мирна
мада ми већ и ова заборављена ноћ
полако измиче

Ноћ говори лажи које дан прећути
зато сви сви који кажу да је јутро паметније од вечери
не знају како је чекати вече младалачки паметан
са чупавом косом и цвијетом иза уха

Не разумије то свако
из васионе неко гледа на нас младе
посматра наше чудне мисли у касне сате
чува их да не одлете
колико год нестварне биле

Памте улице и клупе у парку
крај њих се и даље чују разговори
који су некад трајали сатима
оне ће увијек памтити сваку ријеч
за нас

И опет је ноћ
и опет руке дрхте

а ти заборава све ово
и све оно
ти свеједно не мораш да памтиш ништа
ноћ је ту да те чува
као и све друге заборављене ствари.

НЕКО

Говоре
прекини да кидаш душу над папиром
а мени је у глави
само то
да је добро док ја сама себи
кидам душу
а не неко други
неко јачи
неко са стабилнијим карактером
неко ко умије са стварима
неко ко не вјерује у снове
неко ко не чека
неко ко зна искористити тренутак
и ето сад тај неко мени кида
последње дијелове микроуниверзума
али знам
да ће све да се врати
можда не у свој калуп
и не на своје стартно мјесто
али оно шта долази
је боље од оног шта је отишло
у прошлост
и сад лети изнад хладне
и црне улице.

Селена БЕРИЋ

Књиге и идеје

Божији човјек српске књижевности

(Миладин Ђулафић: „Срнине очи“,
„Арт Принт“, Бања Лука, 2018)

Миладин Ђулафић је божији човек српске књижевности. Тако рече Матија, Матијина се не пориче, тиме је све речено.

Чини ми се, да се то, у овој књизи најбоље види.

Малена збирка прича која може да стане у џеп, и да се чита у свакој прилици, садржи све што је причама потребно, да буду читане – и тематику, и ликове и описе природе, и надасве поруке које нас оплемењују, које све нас враћају у детињство, у неке боље и млађе дане.

Приче су пре свега, аутобиографске, и хумане, песме у причи, мудрости, са пуно асоцијација и људских порука.

У њима су слике из Миладиновог детињства – како је растао, куд је ходио, шта је видио, запамтио, написане као прелепе поетске приче о оцу, мајци, ђеду, ... Све то, јасно, концизно, ко у неки албум стављено, описано, ништа не недостаје, да се опет може видети и доживети.

Језик којим пише овај приповедач, може све, многа реченица песма је за себе, а прича збирка

поезије, или бар циклус, много песама у славу природе и људи... концизно, јасно, упечатљиво, без ичега сувишног.

Кад смо код концизности, да кажем и ово: замолио сам професора Левајца, да ми да неке раније књиге професора Ђулафића. Добијем на читање цијели нарамак, и кренем редом читати књиге – „Прође памет ко трешње“, „Точак историје“ ... кад оно из књиге назване „Упорност траве“ испадне телеграм, оно парче хартије што је раније доносио поштар – данас би та порука стигла вибером или мејлом – а то парче хартије, прави телеграм, датум 20. мај

1978, насловљен на Тихомира Левајца и текст– Мој отац умрије –Миладин. Концизно , јасно, болно.

Од тог телеграма, па на овамо, аутор је, као врсни познавалац језика и језичких форми, спасао од заборава читав један свет свог детињства, свог одрастања, свог врлетног родног краја, свет у којем се сви ми можемо пронаћи, као да свој албум слика прелиставамо.

Утим причама, значајно мјесто заузимају приче о оцу, мајци, ђеду, о одрастању, као што је у причама – „Тако су нас подизали“, „Лична карта мо је мајке“, „Јабукe“, „Богаство“, те „Смрека покрај пута“ и многим другим.

Збирка прича „Срнинеочи“ - хумане приче о људима за које, да не би професора Миладина нико и не би знао: Иван и његов гроб; Саит циганин и његове ципеле, Трифун што тетура границом два свијета, па тако до једног ћувика, одакле његова душа продужи, право, у небо; пијани Голуб; па Иконија и њене срне...

Иванов гроб тако названа лазина, место где је много шуме посечено, између два села, зарасла у клечје и думачу, та лазина улази прва у збирку прича „Срнинеочи“. Приче су то, најчешће, из роднога краја, са свим што је аутор упио у детињству а и касније, уз честа долажења, имало се много тога доживети и записати.

У тој првој причи одмах се види са чим читаоц има посла, шта чита:исконска врлетна природа роднога краја, где ништа није заборављено, стење, дрвце и свакојаке траве, боровнице, јабуке и шљиве, па све до људи и њихових нарави, посебно оних на маргинама живота, а онда су ту и животиње, зечеви и птице, зрикази и мрави, вукови и

међеди, коњи и наравно, срне, које као да не напуштају целу књигу до краја, ту су, чини ми се да својим милим срнећим очима гледају да аутор нешто не пропусти.

У тој првој причи сусрећемо Ивана за кога, да не би аутора, нико и никад ништа не би знао. Он, Иван, мали безначајни створ који по врлетима између села луња, нема никаква посла, него да се створи у гужви око међе између два села. У тој гужви око тога, где је међа, иде окуда, није него туда, шта ти мени, удри Иване... Те Иван бубне каменом неког тамо, а они отуда навале на Ивана, пребију га на мртво. То им олади главе, поставе међу и оду кућама. Оста горе само Иван. Он, који није ништа имао за живота, доби целу ту планинску косу.

Описи природе бајковити–сликовити, лирски обојени–поезија у прози, као на пример:Модре се ситни жбунићи, у непреглед– као да се отео по њима кратак пљусак зреле љетње ведрине;Зуји љето. Топло мирише стабло, рањаво, смолаво; а горе, у врху, захуји нешто-студно, зимско...И ви? Е, душо... пожурили смо, поранили смо, ето.Један Циганин и пет љубичица не чине прољеће;Испред његовог лица, преко листића тек никле травице, један мрав, ужурбано и важно, теглио терет свој; Колико таквог, неомирисаног цвијећа, извора, гнијезда, трагова у снијегу, пећина, нечистих сила, сметова који дочекају нову зиму... (и присети се аутор приче о Магди, њеној дјечи и брању боровница, те и ту причу запише);У сутон, враћа се отац с косидбе, и сврати у Малу њиву. Да види, како је издржала врелину минулог дана.Улази отац у њивицу, опрезно, да нешто не погази, загледа, нагиње се. Је ли

вас, јадне, потукло; како јутрос све изгледаше, умивено росом, а сад...ух, као да су коњи газили. Погледа немоћно ка западу: и то ми је неко сунце: да нешто човјеку, па отме, и побјегне тамо преко брда.

Мени се чини, да је главни лик ових причаипак – срна, по њеним очима је књига и названа „Срнинеочи“. Већ у првој причи названој Иванов гроб, срна промакне мало-мало, да види, шта се збива по пределима где теку приче.

Боже, колико, горе, има срна! То се оплодило. Дао Бог свега што њима треба, па дао и њих. Алијепе. Како су им очи лијепе! Крупне, влажне; некаква доброта. А јесу и заплашене. Колико су лијепе и добре –можда су толико и устрашене.А мене се оне, не боје. Што би сеоне, мене, бојале? А букнуло цвијеће. Горе је оно некако другачије... можда зато, што се она планинска коса онако примакла небу, па небо и земља створили оно цвијеће. Па срне иду кроз њега, пливају кроз траву и цвијеће. ... Боже, она срнина љепота... она само травку, цвијет, воду с бистрог извора; она и ногом стаје на земљу другачије... А кад све оно горе запраши снијег, она остави траг, а ја све, за њом, по оном трагу, да га укријем, да је ловци не убију...

А неко од оних што су је горе нашли, причао је, последије, како је, на неколико корака од ње, видео некакав траг.Можда су очи неке радознале срне, отпратиле Иконију на онај свијет.

Има ли тамо срна ?

На крају, препоручујем свима збирку поетских прича „Срнинеочи“ на читање. Миладин Ђулафић и АРТПРИНТ су нам књигу даровали која ће најпробирљивијег читаоца обрадовати, на којој год страни да је отвори.

М. Г.

Интервју: Милован Витезовић, нови предсједник УКС

Повратити достојанство уметнику и углед писцу

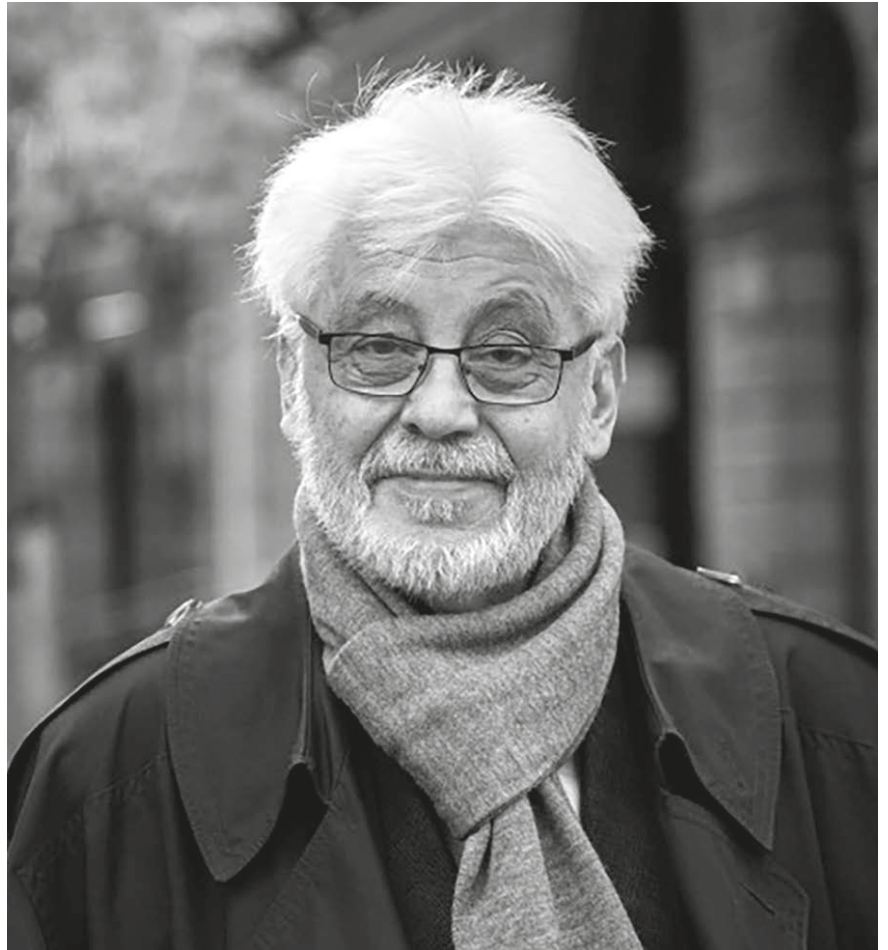
Милован Витезовић, један од најзачајнијих и најтиражнијих књижевника код Срба којег ће историја књижевности подједнако памтити у доменама прозе, поезије, драме и сатире, прије неког времена стао је на чело Удружења књижевника Србије. Иако већ у годинама, Витезовић се прихватио ове функције и у свом стилу шаљиво прокоментарисао: “Неки су разочарани што на Скупштини нису изабрани у управу, а ја сам разочаран што сам изабран. Једном приликом сам себи рекао како сам овластио породицу да ме после 70. године не пушта из куће. Сад сам ту границу прешао, али сам захвалан свима који су веровали у мене.”

Повод за разговор са Милованом Витезовићем више је него очигледан, али свакако није једини, стога је мање о дужности које се тек прихватио и гдје тек треба да постигне резултате, а више о својој богатој и оствареној књижевној каријери.

Који ће Ваш први потез бити на мјесту предсједника УКС?

- Повратак достојанства уметности и угледа писаца.

Иако у Републици Српској још увијек нисмо видјели филм Петра Ристовског “Краљ Петар Први”, који је рађен по Вашем роману “Чарапе краља Петра”, до нас су доспјеле позитивне реакције из Србије. Колико сте Ви задовољни

виђеним и колико је оно што сте писали у роману вјеродостојно екранизовано?

- Мислим да је најбоље прочитати роман пре гледања филма који и не носи наслов моје књиге. Ја не бих још давао свој суд. Сачекаћу све критике. Засад веома ценим приказе Божидара Зечевића у “Вечерњим новостима” и у “Печату”.

Прије годину дана објавили сте збирку философских пјесама “Испит код

професора Милоша Н. Ђурића”..

- Ова књига песама, посвећена антици и најбољем српском хеленисти 20. века, професору Милошу Н. Ђурићу, настајала је пола века и то је књига поезије на коју се посебније поносим. Објављена је у славу 125. годишњице професоровог рођења и 50. годишњице од пресељења у вечност. Мислим да сам одужио велики дуг не само свој, већ и многих генерација.

Колико етике данас има у наставном кадру у односу на времена чувеног

професора Ђурића и колико сте задовољни читањем и дистрибуцијом књиге?

- Професор Милош Н. Ђурић је велики етички узор не само професорима, већ и целом народу. Сваки човек има свој карактерни код који га или одликује или спори. Људи просвете би морали да у одликовању буду испред свих. Професор Ђурић је велики узор, зато и не треба да буде мера за поређење осталима. Он је свакој генерацији цитирао Домановића: “Нека васпитаници буду бољи од својих васпитача. То је најискренија жеља наша.”

Када смо већ код Домановића, он је увијек био под будним оком цензуре, а познато је и кроз какву је својремену цензуру прошла и Ваша књига “Срце ме је откуцало”. Данас се више не говори о цензури у књижевности, али се прича о цензури у медијима. Књижевници често бивају закинута за простор у истима.

- Цензура и приче о цензури у медијима данас су вид острашћених страначких борби. Књижевности у медијским издањима нема. То кажем са великим жалом и још већим незадовољством. Остаје носталгија како се негда књижевности придавао велики значај, кад је она једино и цензурисана. У то моје тадашње време (1968) цензура је имала естетски критеријум и њом се показивао и вредносни значај дела, којима се слобода и освајала.

Да ли је слобода говора била већа у то вријеме или данас?

- Не бих говорио о времену једноумља, јер се клоним политике. Али слободе у књижевном писању било је много мање. То, што се о много чему директно није могло писати,

било је изазовније. Писци су се довијали да открију забрањено и тако су се рушили многи табуи. Многи “случајеви” писаца о томе сведоче. Почев од Бранка Ђопића и његове “Јеретичке приче” којом је започета његова трагична судбина, преко Душка Радовића и његових убојитих мисли “Београде, добро јутро!”, преко и мог “Срце ме је откуцало”... преко, најзад, и Ђуре Дамјановића и његове приче “Голеш мјесто”.

Цензури су ипак измакли Ваши стихови о протестима 1968. године “Отац мог оца, тачније мој деда...”, које је касније отпјевао Бранимир Џони Штулић...

- Песма “Са колена на колена” из које су цитирани стихови објављена је у збирци “Слободније од слободе”, која је “измакла” цензури и била објављена у великом тиражу. Чак је и неколико месеци, до исцрпљења тиража, водила на листама бестселера и у “Борби” и у “Политици експрес”. Критичари су је оценили као певање о побуњеној генерацији. Душко Трифуновић је једном рекао: “Од свега што ће остати од шездесет осме, остаће Витезовићева књига ‘Слободније од слободе’”. Књига поново није могла да буде објављена више од две деценије.

Аутор сте сценарија за серију “Вук Караџић”, која се сматра за најуспјешнију биографску серију на јужнословенским просторима. Какве савјете имате за писце сценарија када је у питању биографско штиво?

- Није моје да судим о вредностима серије “Вук Караџић”. Она је понела европску награду и била приказана у свим земљама еурокопа. У Грчкој, чак, досад три пута. Шта саветујем новим сценаристима? Да покажу даровитост и да поштују све релевантне истине и документа.

Свједоци смо да је серија “Немањићи, рађање краљевине” Вашег колеге Гордана Михића наишла на оштре критике публике и стручне јавности. Да ли сте Ви видјели пропусте у поменутом остварењу?

- Не бих одговарао уместо аутора серије. Одговоран сам само за своја дела.

У Бањалуци сте посљедњи пут боравили, чини ми се, на вечери лауреата Кочићеве награде прије двије и по године. Да ли Вас неким сличним добрим поводом ускоро можемо очекивати и можете ли нам укратко рећи како данас гледате на књижевност Републике Српске?

- Ваљда је то тада било. Ја сам и отада старији и још мање покретан. Боље је да сам тамо књигама. Колико знам, већ је одавно исцрпено издање мојих изабраних романа код Завода за уџбенике Источно Сарајево. Понови ли се издање, доћи ћу, или ако бањалучка позоришта на репертоар ставе неку од мојих драма. Не бих савремену књижевност која се ствара у Републици Српској издвајао из корпуса савремене српске књижевности. Мислим да је такво гледиште и код писаца и на универзитетима у Републици Српској.

За крај, реците нам на чему тренутно радите?

- Пишем сваког дана. Мој мото је онај наслов од Јурија Олеше: “Ни дана без ретка.” Шта ће бити завршено као целина, вредно објављивања, показаће се. Моје веровање, кад негде запне, јесте оно Вуково: “Не да се, али ће се дати!” Док се не да, остаје само моја брига.

Милан РАКУЉИ

ПРИЛОГ ИСТРАЖИВАЊУ ГЕНОЦИДА НАД СРБИМА У НДХ

/Јован Мирковић, Страдање Српске православне цркве
у Независној Држави Хрватској, „Свет књиге“, Београд/

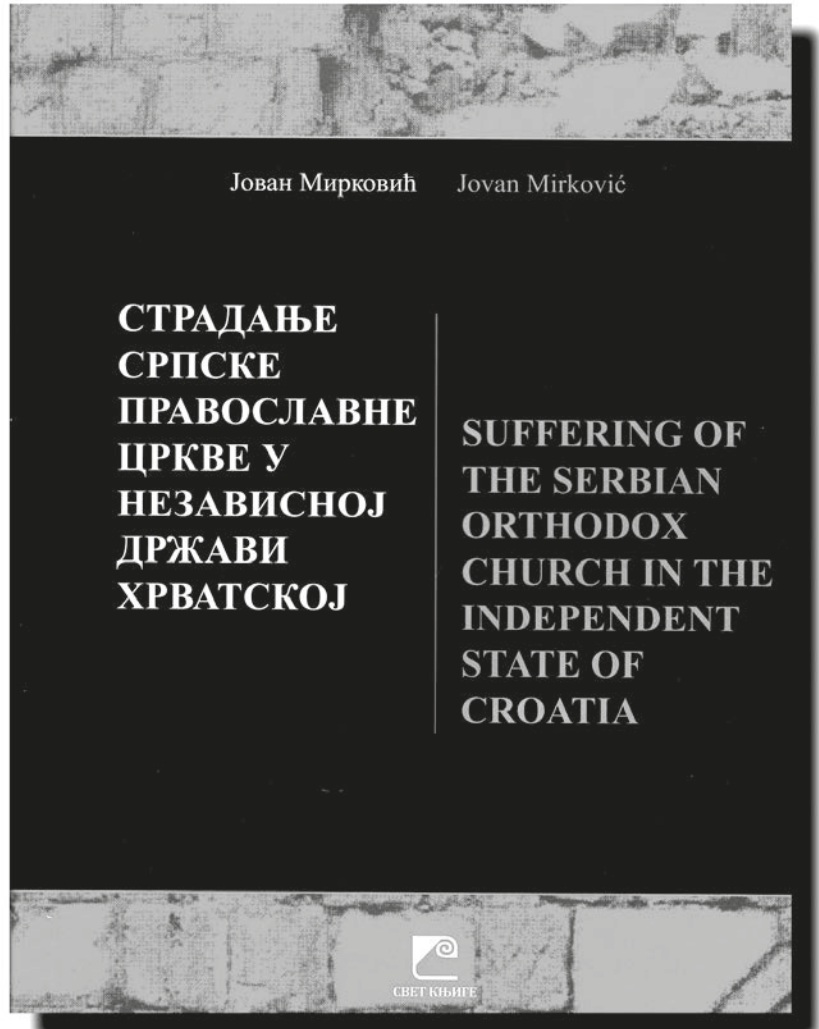
Књига о којој исписујем ову кратку глосу има јасан и недвосмислен наслов: Страдање Српске православне цркве у Независној Држави Хрватској. Књигу је објавила издавачка кућа „Свет књиге“ из Београда. Иначе, „Свет књиге“ је и до сад објављивао ауторе са ових наших, западно-српских простора, афирмишући тиме и тако ствараоце из Републике Српске. Књига је изузетно лијепо и функционално технички, графички и ликовно уређена и опремљена. На више од 600 страница великог формата, објављено је неколико стотина фотографија – на неколиким страницама и по три-четири фотографије - које су историјски документи првог реда и највеће хеуристичке вриједности. Осим фотографија на којима се јасно виде остаци порушених цркава, односно храмова прије него што су били оштећени или срушени, затим пострадалих свештеника који су чинодејствовали у тим храмовима, ту си и историјске и географске карте, фотографије историјских, политичких и војних личности, прије свега из саме Независне Државе Хрватске, фотографије споменика подигнутих на мјестима страдања српског православног становништва, те факсимили пописа жртава из појединих крајева, факсимили докумената из НДХ који свједоче о тортури којој је било изложено некатоличко становништво те монструм државе итд. Такође, Мирковићева публикација састоји се, поред Уводне напомене, Предговора, Литературе и извора, те Белешке о аутору, од 12 поглавља, која дјелимично одражавају административну подјелу НДХ, на

историјско-географске регије, а није праћена формална, канонска црквена организација СПЦ, тј. подјела на епархије, па су страдања цркве, свештенства и вјерника дата по том критеријуму: нпр. страдање у Далмацији, Срему, Херцеговини, Лици, Босанској крајини и сл.

У меритуму, што би рекли правници, сматрам да је највећа вриједност ове публикације то што је она штампана двојезично – на српском и енглеском језику. Јер, и до сада су код нас објављиване књиге и друге публикације о страдању српског народа и његове

Цркве у Независној Држави Хрватској, при чему не мислим само на вјерске објекте, на храмове, дакле, него на укупну структуру, организацију, свештена и друга званична лица црквене хијерархије, али и практиковање духовно-конфесионалног живота грађана православне вјероисповијести, а српске националне детерминације и исходишта, али ниједна од њих није била штампана и на енглеском језику. Та чињеница даје посебну тежину, значај и значење Мирковићевом дјелу, јер ће се књига моћи читати и изван српског говорног подручја.

Комплементарно томе, може се рећи да је Мирковић најопсежније

и најминуциозније од свих аутора код нас до сад, истражио и приказао „голготу“ Српске православне цркве кроз коју је она прошла за четири године, колико је постојала и функционисала Независна Држава Хрватска. Он користи врло прецизну терминологију: нпр. име државне творевине која је формирана на територији Хрватске (у односу на данашње габарите Републике Хрватске она, ипак, није обухватала цијелу њену површину), Босне и Херцеговине и Срема он не ставља под знаке навода, нити користи формулацију „тзв.“, која се још може сусрести код појединих аутора као код готово свих из доба претходне државе и политичког система, кад се израз тзв. Независна Држава Хрватска корисно амнестије ради, тј. тиме се жељело рећи да то и није била држава, него насилна власт једне групе, усташа, који су само мањи дио хрватског народа, без икаквог легалитета и легитимитета. Напротив, Мирковић крајње обазриво, али историјски неспорно користи називе и квалификације за органе и тијела те државе, јер се у уништавању Српске православне цркве, њеног свештенства, монаштва и вјерника није радило ни о каквом инциденту, спорадичном и неодговорном испаду неке пијане руље усташа, него о државном пројекту и његовој ужасној и трагичној реализацији на просторима на којима је она имала суверену и ефективну власт. Аутор аутентично потврђује да су у масакрима над Србима, њиховим светињама и имовини учествовали не само припадници усташке „странке“, него и домобрани, редарственици, оружници и др. Због тога што је то тако, зато и није покушавана нека „класична“ денацификација, односно деушастизација хрватског друштва одмах послје Другог свјетског рата и успостављања друге југословенске државе на новим начелима и са новим системом вриједности. Истовремено, због масовног учествовања хрватског пучанства у злочинима

над српским народом, Јеврејима, Ромима, Хрватима антифашистима, комунистима, те припадницима Старокатоличке цркве у Хрватској, те беневољентног става нових власти према готово свим припадницима противничких оружаних формација унутар НДХ, изузев окорјелих усташких зликоваца и вођа, тј. широке амнестије и посвемашњег афирмисања, па и „натурања“ идеологије братства и јединства, а што је унутар већине хрватског народа само учврстило увјерење да су злочини не само могући него и исплативи, јер се за њих углавном не одговара, и јесте било могуће повампирење неоусташтва у Хрватској 90-их година 20. вијека, односно својеврсна, тиха рехабилитација Ендехазije од стране политичких режима предвођених владама Хрватске демократске заједнице у новој, самосталној и независној хрватској држави од 1992. па до данас.

Осим што је документовао, ријечју и фотографијом или факсимилом неког документа из времена у којима су се злочини над Србима и њиховом Црквом догађали, уништавање вјерских објеката, највише храмова, али и манастирских здања, затим капела, гробаља, тј. споменика упокојеним припадницима православне вјероисповијести, а нарочито убиства, мучења, протјеривања, одузимање службе и имовине, те остале тортуре над православним свештеницима, монасима и монахињама, владицама, игуманима и архимандритима, те другим службеницима унутар православних парохија и епископија – само број убијених православних јереја, различитог нивоа и „функције“, укључујући и три владике и једног митрополита, примиче се цифри од 200 душа – Мирковић је покушао да одговори и на кључно питање, које гласи: зашто? Зашто су толико масовно и

ПЛАТОН

Прати свој одабрани Исусов пут,
и на никог није никад љут.
Платон са нама ради смјело,
Да се види овоземаљско дјело.

Лакоћом свој посао непрестано ради,
са патњом се тјелесном слади.
Не боји се своје тјелесне смрти,
свој терет на себе смјело прти.

Апостола има у његовом тијелу,
жељу има за нас веома смјелу.
Да се склонимо под Богомајкин плашт,
да не осјетимо овоземаљску власт.

Ток Божије воље у њему,
он није имао никакву дилему.
Био је на услузи своме роду,
и волио је бескрајну слободу.

Овоземаљске патње је храбро прошо,
сретно је Христу нашем дошо.
Да му се суди за овоземаљско дјело,
које је извршио веома смјело.

Науке има свако неке своје,
Платона мртвог душмани се боје.
Он је жив и за нас непрестано живи,
сваки православца му се диви.

Петар ЛИЧИНА

свирепо убијани и на друге начине терорисани православни свештеници и други великодостојници Српске православне цркве, односно обичан православни српски народ, наравно и припадници већ помињаних народа (Јевреји, Роми итд.), конфесија (тзв. старокатолици) и идеологија (комунисти, љевичари, антифашисти и др.) у Независној Држави Хрватској? Шта је „мотивисало“, а шта, пак, „стимулисало“ припаднике и битне представнике Независне Хрватске Државе на толико масовне и монструозне злочине против својих грађана друг(ачиј)е националне детерминације и вјерске припадности? Такво и њему слична питања постављали су и други истраживачи и мислиоци у Мирковићевој књизи актуелизоване проблематике, то ће, вјероватно, постављати и неки будући научници и публицисти, али за сад нема унисоног и опште прихваћеног одговора на тако једноставно, иако болно питање.

Наш аутор је, са своје стране, дао допринос или, прецизније речено, можда ојачао аргументацију за тезу по којој су за злочине над Србима и српском Црквом у НДХ знали, инспирисали их, одобравали, потом прикривали, па опраштали починиоцима, најшири кругови у Римокатоличкој цркви у Хрватској, а посебно њени врхови, укључујући и Свету столицу, односно самог папу. Речена теза није, наравно, само Мирковићева, него она доминира код већине досадашњих истраживача геноцида у НДХ и улоге Римокатоличке цркве у Хрвата у томе. Том проблему Мирковић је посветио посебно, посљедње поглавље своје монографије под насловом „Улога Римокатоличке цркве“. Све што је прикупио, обрадио, систематизовао и као документ презентовао у том поглављу, по Мирковићевим ријечима показује однос и доказује сарадњу „Римокатоличке цркве у Хрватској са усташком организацијом“, односно да је она носилац „идеолошке основе на којој се темељила Независна Држава Хрватска.... Римокатоличка црква је пружала пуну подршку хрватској усташкој држави, почев од речи добродошлице поглавнику и његовим усташама, панегирицима њеном вођству на Бискупској конференцији 1941. године, све до последњих покушаја одржавања те државне творевине, када је крај рата већ био изван, кроз закључке Бискупске конференције 1945. године.“ (стр. 561)

Иако данас Римокатоличка црква у Хрвата, па и католичка публицистика уопште у Републици Хрватској, а све више и официјелна наука у тој држави, негира не само кривицу и одговорност Цркве у Хрвата за почињене злочине, него и ма какво учествовање у њима. Штавише, иде се отворено и безобзирно у другу крајност, тј. у наравицу по којој су бројни високи представници Римокатоличке цркве, укључујући бискупе и надбискупа, лично се ангажовали на спасавању бројних српских

породица, дјеце, цивила, свештеника. Да није докумената које г. Мирковић показује у својој књизи, а из којих се очигледно види да је заправо лакше доказати суротно, можда би неки наивни читалац и екуменски склон искрени вјерник још некако и повјеровао у такву при-повијест, а овако.... Одвећ је пуно католичких свећеника и других црквених „дужносника“ који су у вријеме рата и власти НДХ директно укривали руке, било као директни инспиратори и налогодавци злочина, било као „банални“ извршиоци масакра и/или терора, а није мало ни оних који су накнадно одобравали, оправдавали, па и псовећивали злочине. На страни 600 ове огромне књиге Мирковић цитира књигу Гојка Ристе Дакине, Буди католик или умри (Геноцид над Србима у НДХ) у којој је поименично навео 989 католичких свештеника који су на овај или онај начин, у оволикој или оноликој мјери учествовали у неком криминалном чину против Срба и православља, од чега овдје помињем само чињеницу да је још у Краљевине Југославије било регистровано 48 свештеника усташа са положеном усташком заклетвом или присегом, затим да је 128 божијих пастира католичке провенијенције учествовало у покатоличавању православних Срба, да су 133 организовали прогоне и покоље српског становништва, а 27 их је директно вршило клање. Довољно ваљда говори и податак су 28 католичких свештеника осуђени на смрт вјешањем или стријељањем. Панису ваљда сви невини осуђени, упркос мањкавости судских поступака. Иначе, други аутори наводе и већи број по злу активних свештеника РКЦ у НДХ. На крају крајева, и сам врх Римокатоличке цркве у НДХ је директно признао, у Меморандуму који је надбискуп Алојзије Степинац доставио папи Пију XII 18. маја 1943. године, да је до тада, дакле само у прве двије ратне године, из православља у католичанство преведено 240 хиљада Срба, а тај број до краја

рата је свакако био већи. Сумњамо да су конверзије обављане само због самилости и хуманизма католичких прелата, часних сестара и мјесно надлежних бискупа.

Дакле, изван рационалне сумње је чињеница да су најодговорнији „кругови“ у Римокатоличкој цркви у Хрвата знали за злодјела усташке страховладе и тадашње хрватске државе против православних Срба, и других друштвених група свакако, да су неки припадници Цркве и сами у томе учествовали, да је о свему томе знао и Ватикан, који, истине ради, није *de iure* (због рата, јер Ватикан не признаје државе које су настале или се одржавају насиљем, без обзира што и сам понекад подстиче и/или оправдава насиље), али јесте *de facto* признао Независну Државу Хрватску, па је чак одржавао и неке специфичне дипломатске односе са њом, залагао се за њу код њених савезника, бринуо се за судбину њених главних протагониста на крају рата, те спашавајући и најокорјелије криминалце од руке правде и сл. Наш аутор и у Предговору и у посљедњем, већ цитираном поглављу, јасно десигнира о чему се радило у Независној Држави Хрватској кад су (били) посриједи православни Срби, њихове богомоље и свештеници. Дакле, шизматици, а то су управо православни Срби, по усташкој терминологији, су страдали директном физичком ликвидацијом, затим, као друга мјера, депортација или принудна исељења, најчешће у Србију, и сл., напоскон присилно покатоличавање, а уз то и оснивање тзв. Хрватске православне цркве, што је такође био удар на српско православље. Све што су (у)радили Римокатоличка црква и њен клер на азирању српског народа, заправо је било провођење и остварење државне политике НДХ. У томе је несумњив *crimen* Цркве у Хрвата, због тога тешко и споро иде помирење међу црквама и вјерницима и питање кад, како ће до њега доћи и на шта ће оно личити.

Слободан НАГРАДИЋ

Херцеговина

О, пламена господарице бића мог
прими ме у оскудна њедра
нек се нађем.
Теби је свеједно,
а мени то све значи.
Преслажемо већ изговорено у камена гумна,
цјеливамо светишта,
стопе пророка и красноћу језика;
земљо изворишта и румене крви
ту гдје прво проклија нада.
Господ је застао изнад Херцеговине,
Он је свјетлост па је око небо,
ко зна зашто планине и земљу не заврши
или можда јесте; створи Херцеговца.
Пусти огње чиме владаш,
не пријети
када видиш неимаштину,
не празнуј
још нам камени праг самилосну снагу даје.
Пустопољем пламен себе стиже,
брдо брду приговара
јама безданица вришти,
а ријека понорница гргоља.
Је ли ово тужбалица или судилиште.
Херцеговино ниси веће да те понесемо
више вас је тамо већ овамо,
прозукла мисао са почивала каже:
скидај капу када неко умире.
Чим сване, свитац нестане
неко дијете у свијет оде
а светац се јави.
Однесоше камено јутро,
сањиво једру и стас
ријеч што по бриду иде
сродност што са тисе стиже.
Дијете, одломи камен, направи срце
бићеш једнако прав и бескрајно чврст.
Новотарије по огњишту пале,
од млијека до бијелог праха,
од коца до виртуелног свијета
полувјерски инстинкт у дом стиже,
све у стилу свијета.
Изобиље је праоснова грешне природе,

празна слобода је ропство,
а свјетлост знак посланства.
Вратићете се у Херцеговину,
ако је буде.
Када се народ покрене
мрави узавру,
а вода полуди,
то се удес спрема.
Путу нико не треба.
Херцеговино,
ледино посна, а нигдје ћупа,
пусти сваког да мијења самоћу.
Туђина је себи име дала,
сви труне, а опробан зна.
Загноји се глина од угриза љубави,
Витешко огледало кошмар рађа.
Ево и гусала;
ако је ово српство
боље да их никад са клина
скидали нисмо.
Не служи,
не ружи Херцеговце,
ништа не носе,
а сви су претоварени.
Херцеговино,
освјештана грудом,
камен пода се,
нада се,
под главу
и камен преко главе.
Скапај тражећи дамар изворишта
или још једну кишу чекајући.
Знам да ми ова не пије воде,
али, жедна је.
Земљо богодатих, њедру светих,
умна стопо небеског свијета,
Окамењени праживот кроз нас тече,
а нови пламен духа чека.
Гдје је она родна грудина њежности,
што нас је развила и под срце завила.
Гдје су оне спуштене руке
што и сад у сну машу.
Остављеним, хоће ли ко имати очи заклопити
или ће нас тако на оном свијету дочекати.

Новица ТЕЛЕБАК ТЕНИ

О аутору

Телебак Новица – Тени је рођен августа 1957. године у Зеленици – Бијело Поље код Мостара, у долини Неретве, гдје је одгајан у духу

Шантићевог родољубља и растао у необичном колориту боја, звукова и сунца, карактеристичном за овај дио Херцеговине

До почетка рата је живио у Бијелом Пољу, а радио у Мостару и објавио четири књиге поезије.

На невесињско – мостарком ратишту је тешко рањен и провео је непуне четири године по болницама у Београду и Аранђеловцу.

Аутор је књига „Туга се боји ријечи“ (1979), „Вилин кланац“, „И јасике...“, „Исповијест ситне чељади“, „Каменица“, „Пожар ума“, „Свијећа за Патријарха Павла“, „Сапето небо“, „Е, моја Херцеговино“. Аутор је и приређивач књиге о Алекси Шантићу „О боре стари“. А књига, око 600 страна, припремљена је за штампу

под називом „Страдање мостарских Срба у двадесетом вијеку“ (Београд-Бањалука).

Уредник је издавачке дјелатности у Књижевној заједници „Јован Дучић“ и предсједник је СПКД „Просвјета“ у Требињу. Запослен је у Народној библиотеци гдје је организовао око 350 књижевних вечери, 70 изложби слика, а као уредник издавачке дјелатности Јован Дучић објавио је 82 књиге.

Поред писане ријечи остала му је љубав и рад на изради скулптура и дубореза, а његови радови од дрвета излагани су у Републици Српској, Србији и Црној Гори, док су његове иконе између осталог стизале и до Свете горе и Хиландара.

Живи и ради у Требињу.

Шта хоћеш да Ти причам?

Могу Ти причати свашта. И лијепо и ружно. А Ти ако ти се не свиђа шта причам, ако можеш не слушатиј. А, ако не можеш, лијепо реци. Нити се прави блесав да ме слушаш и разумијеш, нити дозволи да будем будала па причам у вјетар.

Тако се некад у некој прилици двојица другара састали. Једном од њих двојице друштво одговара јер не воли пити сам. Довољно је да има неког поред себе и није битно да ли тај пије или не пије. Он пије. А овом другом друштво треба да би имао коме причати неке своје приче. И није му битно да ли га овај други слуша, чује, разумије. Битно је да има публику, какву-такву.

-Живио.

Чује се цвркулт усана у сусрету са чашом. Љубав њих двоје, чаше и пијанца. Нераздвојна.

-И тако ти ја почнем бјежати.

Разлагао се лажов на дугачко и на широко. Не преза ништа.

- Бјезим, бјезим колико ме ноге брже носити могу. А он ме стиже. Све ми је ближе и ближе. Човјече, снијег је скоро до појаса. Ако није и већи. И снага ме издаје. Скренем ја са пртине, и сакријем се у кукурузе.

-Еј, стани мало. Како можеш толико лагати. Нема смисла. Трчиш пртином, снијег до појаса,

па скренеш у кукурузе. Откуд кукурузи кад је толики снијег?

-То ја намјерно, да провјерим да ли ти слушаш шта ја причам.

Моћници не-моћи

Сви већ знаду све о теби чим се родиш. Од тога на кога личиш, преко тога шта ћеш и какав бити у животу, па до живота од стотину година. А ти у ствари само личиш на политичара јер си обични мали сероња.

Сви ови које можемо видјети на плакатима и билбордима, што нам се обраћају у предизборним кампањама, на разним медијима, неки стидљиво, неки арогантно, су некад били мали.

Сад су нарасли и постали велике сероње. Предлажем да ми обични који их хранимо поведемо рачуна о њиховој исхрани јер за толика срања је немогуће наћи пелене. Постанимо моћници своје не-моћи.

Сјетићу се

Лијеп мајски сунчани дан. Рано јутро. Два пријатеља, некад школски, послије радни другари, сретеше се на улици.

- Ђеси? Шта има?

- Ево. Ништа. Пошао купити крув и ... и Можеш ме убити не знам шта је оно још жена рекла да купим.

- Хоћемо на каву прије. Можда се сјетиш.

- Ајмо.

Сједају на терасу кафеа. Одабраше стол у ћошку. Учинио им се са најљепшом позицијом.

- Шта ћеш попити?

- Шта ћеш Ти?

- Узми Ти вињак, ја несмијем.

Проблеми, а и сад сам попио таблете за притисак.

- Нећу онда ни ја. Кад нећеш Ти. А могао си један, један ко ни један. Ајде, ј..га, и ја пијем неке, ја и жена исте. Мислим да су за шећер, зашта ли. Она то мени донесе, ја попијем, неразмишљајам. Па опет овако понекад вињачак ћукнем. Неби да губим навику. Хахахаха.

- Хахахаха. Ајд', ко га хебе. Неће ми од једног ништа бити.

Прилази конобарица, поручују два вињака.

-Господа би жељела обичне или минералне воде уз вињак, молим.

Рече конобарица, благо се наклонившиви у знак поштовања.

- Кврагу вода. Нетреба. Имамо је у кољенима.

Нешто касније стиже послужење. Следи кратак прекид разговора. Куцање чашама. Дрхтаве руке приносе миомирисно пиће уснама. Кратак цуг, благо стресање са уобичајеним неартикулисаним звуком лажног негодовања. У ствари, тренутак осјећаја да се још живо. Да још има оне некадашње крви, куражи, елана. Их, снага се врати у трену. Осјећај живости проструји по унутрашњости бивших момака.

- Добро је да те видјех. Баш ми је драго.

- И мени. Недавно си ми пао на памет. Сјетио сам се нечег што сам Ти још давно, давно хтјео испричати. Било је много прилика да Ти то испричам, али ето, нисам. Ни сам не знам зашто. Ево сад се не могу сјетити шта је то. А сјетућу се.

- Па је ли нешто битно?

- Ма није, није. Чим се сјетим испричаћу ти овако уз каву кад се сретнемо. Обећавам.

М.Г. МАТЕ

На Београдском сајму књига прошле године

Представљена књига Евите Бојковац

Зборник и пригодна Плакета

Евитин рад и стваралаштво похвалили су из Београдске издавачке куће „Нова школа“, сврстајући је у афирмисане пјеснике, који заслужују посебно мјесто у њиховим часописима. Поред тога Евита је, 26. Октобра 2016., у репрезентативном здању Кућа Краља Петра 1 – Културни центар, присуствовала промоцији алманаха „Жамор речи“, у којем су заступљене четири њене пјесме.

Том приликом, у организацији Књижевног салона „Поезија стенка“ из Београда, Евити је уручено признање за допринос афирмацији пјесничке ријечи.

Евита промовисала своју трећу збирку пјесама под називом „Композитор мјесец“ на 63. Међународном Београдском сајму књига

Евита је представљена као тринаестогодишња пјесникиња, ученица из Дервенте, која промовише своју трећу збирку пјесама. Нешто прије почетка промоције 26. Октобра завршава интервју са екипом РТРС-а. Промоцију присуствују особе из културног и јавног живота, представници књижевних клубова из Србије и издавачких кућа. Представник издавачке куће „НОВА ШКОЛА“ из Београда, посебно је истакао рад и стваралаштво Евите од самог почетка ликовног стваралаштва, па до данас када је сврставају у афирмисане пјеснике и посебно мјесто заслужује у њиховим часописима, гдје су Евитине пјесме и приче једнако драге и млађој и старијој популацији.

Професор Остоја Ђукић, рецензент књиге „Композитор мјесец“ каже: Ради се о афирмисаној и широј јавности познатој пјесникињи. Књиге које пише илуструје сопственим ликовним радовима.

Н.С.

Преминула професорица Зорица Турјачанин

Зорица Турјачанин, пензионисана професорица Филозофског факултета у Бањалуци и први доктор књижевности за дјецу у бившој Југославији, преминула је у понедељак у 81. години у граду на Врбасу, гдје је провела већину свог радног вијека.

Рођена је у Београду, а бавила се есејстиком, књижевном критиком и методиком наставе матерњег језика. Њен опус броји преко 500 библиографских јединица, а својевремено је објављивала у готово свим стручним и књижевним часописима од Вардара па до Триглава. Текстови су јој превођени на македонски, словеначки, бугарски, руски, турски и њемачки језик.

Педагошким и књижевнокритичким радом битно је утицала на развој књижевности за дјецу у БиХ и на формирање друштвене свијести о важности и вриједности дјечје литературе као умјетничке врсте.

Ауторка је више стотина есеја, критика и рецензија објављених по бројним листовима, часописима и зборницима, а презентованих у неколико књига есеја, од којих су посебно вриједне «Лампа на писаћем столу», «Кључеви златних врата» и «Свежањ нових кључева».

Најпознатија дјела су јој монографија «Роман за дјецу», те збирке есеја и критике «Кључеви златних врата» и «Свежањ нових кључева». За свој рад добила је више значајних признања, као што су награда «Ве-

селин Маслеша» града Бањалуке за укупан ангажман у области културе, награда «Хасан Кикић» за успјех у васпитно-образовном раду, «Кочићево перо», «Змајева награда» за унапређење и популаризацију књижевности за дјецу и друге.

Турјачанинова ће, између осталог, остати упамћена и као један од најпознатијих домаћих књижевних критичара, чије ће рецензије остати заувјек међу бројним корицама књига у БиХ. Сахрана ће бити обављена у четвртак у 13 часова на гробљу у Машићима.

М. РАКУЉ

БОГ ВОЛИ ПОЗОРИШТЕ

Бог, тај стари љубитељ позоришта,
поставу прави на небеској сцени,
најбољи крећу у вјечна ловишта,
за врт еденски костими су спремни.

Гага, Милена, Небојша па Ејдус
Бата и Смоки па Николић Марко
ту их дочекује завидан фондус
пића и смијеха, али полако...

Треба најприје засмијати Бога;
или бити спреман за комедију
или знати да је свака улога
мали план којем се богови смију.

Затечени, без текста и припреме
сад играју у некој новој роли,
аплауза нема, ал' има треме
да ли их уопште свевишњи воли?!

Бранише им свједочење на суду,
даваше највише јавне почести,
облачише у Христа и у Јуду;
глума ће на небу коначно пасти?!

Друштво и даље глуми пред глумцима,
док на даскама већина вијека
прође у катарзи, у истинама,
а истина на крају сваког чека.

Дилема је већа од Хамлетове
код нас што испратисмо великане,
да ли је боља сцена за богове
ил' грђи цех из небеске кафане?!

Милан Ракуљ, 2019.

Занимљиво књижевно дружење у Дому пензионера у Бања Луци

Стваралаштво Моравац Бабић

Обиљежавајући Светосавско славље, љубазношћу особље Дома пензионера у Бања Луци, уприличено је представљање прозног дјела Смиљане Моравац Бабић „Моја мајка“. У прелијепом амбијенту, најприје се присутним пригодном ријечју обратио директор ове установе, Ђуро Црномарковић, а о књизи „Моја мајка“, те укупном стваралаштву ове списатељице говорили су Стевка Козић Прерадовић, др Раде Дујаковић и Ранко Прерадопвић. О стваралаштву је говорила и одломке књига казивала ауторица Моравац Бабић, наглашавајући да се ове књига, придружена роману „Моја прича“ и књизи прича „Жена без адресе“, остварује као стваралачки наставак, најављујући књигу „Приче из суснице“ као свој адвокатски искуственик. Нагласила је да су ту још неки рукописи на којима ради, а што је настајало раније јер Смиљана Моравац Бабић пише годинама, а тек је однедавно присутна и својим књигама.

ЧУЧАК У МРТВОЈ КОЛУМНИ

Откада вечерам заједно оба лука
Излуђује ме Бранко Чучак умни

У сну ме пита како је Бања Лука?
Бистри ли Врбас поратне поруке
у задњој, мртвој колумни...

Ма није важно што одговор не знаш
Имаш ли коју цигару да даш?

Ха, ха! Смије се из свог Сарај града,
(док избјегличким грчом пали,, спас”)

Јуче сам из имена појео прво слово
када је Иванчицу одвела Сафикада

... и сада се зovem к’о поета Деда...

У биографији гладних и ништа је ново!
Друго је то што човјека нико не гледа.

Дуван га оживи, па, к’о топ, груну глас:
ИВАНЧИЦУ ЈЕ ОДВЕЛА САФИКАДА!

Ооо! усред мртве колумне, изван града,
Будим се једва, у студен, нокурни час!

Стевка КОЗИЋ ПРЕРАДОВИЋ

Пјесници из Дервенте на манифестацијама у Новом Саду и Инђији

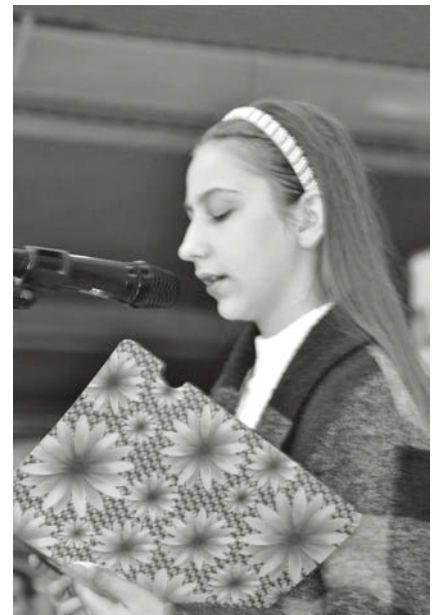
Пјесници из Дервенте Еви-та Бојковац и Ненад Симић учествоваће на 10. јубиларном Европском Фејсбук пјесничком фестивалу, који ће се одржати у Новом Саду 9. и 10. марта на Новосадском сајму, у оквиру Међународног сајма књига, у организацији Банатског културног центра и Новосадског сајма.

Фестивал сваке године окупља, у виртуелном и стварном свјету, око 500 пјесника из 20-ак држава свијета, који своје стваралаштво представљају на Фејсбуку, са циљем да њихову виртуелну пјесничку комуникацију претвори у стварну гостовањем на Новосадском сајму. Пјесници из Дервенте по други пут учествују на манифестацији у Новом Саду.

Програм се састоји од читања пјесама на централној бини и пратећих програма; промоције нових издања БКЦ-а, традиционални „Отворени штанд”.

Учесници овогодишњег фестивала, својим наступом, стичу право да постану држављани Пјесничке републике и добију пасош и држављанство.

Бојковчева и Симић учествоваће и на међународној манифестацији „Ноћ боема“, који организује Књижевни клуб „Мирослав Мика Антић“ из Инђије, а који ће се одржати 16. Марта у Инђији. Они су заступљени са пјесмама у зборнику, а чија промоција се одржава на дана манифестације.

НЕКО НОВО ДОБА

Дошло је неко
ново доба,
у ком владају
завист и злоба.

Људи само галаме,
једни друге псују,
једни другима срце
љубомором трују.

Људи данас свуда,
без разлога ратују,
и само себе
воле да чују.

Ти људи само журе,
трче као луди,
ријетки су данас
добри и стрпљиви људи.

Суморна и сива
сада је свака улица,
осмијех је замро,
нестао са лица.

Данашњи човјек
је попут зомбија,
којим управља
модерна технологија.

Она те не пита
за старосну доб,
она је владар,
ти само њен роб.

На дружење, разговор,
људи не маре,
јер циљ су живота
постале једино паре.

И више не можеш наћи,
искренога друга,
или си господар лажов,
или си биједни слуга.

А једини начин да се
ова ситуација промјени,
јесте да се мржња
заувјек из срца искоријени.

И да се у њих уселе
љубав и доброта,
да постану смисао
свакога живота.

Да ли ће се то десити?
За колико година, када?
Можда се то убрзо догоди,
можда се не деси никада!?

До тада нам остаје-
једино нада.

Евита БОЈКОВАЦ

Пасји живот

Пас је човјеку најбољи пријатељ (осим оних којима је то књига...). Он је човјеку најбољи друг. Са њим човјек иде у шуму, на њиву, у лов, па чак и у кафану... Некад зна и да наљути човјека, али га, за разлику од људи, никад не вријеђа. Пас је кућни љубимац, који је у кући, понекад, важнији и од самог газде. Чак се неке од нас, ко је драг и мио, често и тепа: „Куцо моја, мала“...

Ако је (тако, а јесте) чињеница да пас заузима значајно мјесто у људској историји откад је од дивље животиње постао вјерни човјек пратилац, зашто га онда човјек најчешће веже, зашто га држи у штенари...? Зашто му баца само коске или парче бајатог хљеба? („К'о псу у синциру“...) Зашто онда на многим капијама стоји натпис: Чувај се пса; Опасан пас; Пас није везан,...? Зашто онда некога жестоко критикујемо, говорећи му: „Марш, псето једно!“ Да ли зато што „лаже к'о пас“ или само зато што је „обична цукела“...? Зашто се онда неко жали да „живи к'о пас“..., да је ово што живимо само „пасји живот“, или да оно што неко каже „ни пас с маслом не би појео...“?

Зашто су, онда, много пси, и кућни љубимци и „доцови“ (у преводу: домаће обичне цукеле),

туђом кривицом или нечијом грешком, топли дом или обичну „штенару“ замијенили улицом? Да ли су се и они, као ислужени радници или превазиђени политичари, изненада нашли на улици само зато што су на њихово мјесто дошли млађи, љепши и умиљатији? Или зато што стално и непотребно реже на госте, или зато што не знају да не треба да лају у газдином присуству...? Или зато што су заборавили да буду њежни према људима које познају, а оштри и груби према онима које не познају? Или зато што више нису у стању да препознају ко је добронамјеран а ко није? Или само због тога што су њихове газде схватиле да ни сами нису тако добри као што то њихов пас мисли...? Или зато што су се већ одвикли од домаће хране (остатака хране или отпадака), па само траже „куповну“ храну за кућне љубимце?...

Слаба утјеха за „пасји род“ су многобројна (невладина) удружења за заштиту „керећих права“ и човјеков покушај да се малом броју „срећника“ обезбиди азил за незбринуте животиње, ма какав он био, или да поново буду збринуте у некој од породица, бар из сажалења. Ако не у нашој земљи, оно бар у иностранству. Јер, код нас су и пси постали

атрактиван извозни артикал. (Ако не може легално, са валидним папирима и извозном декларацијом као што се извози оцарињена роба, онда може и илегално, мимо граничних прелаза, слично ономе што се у последње вријеме ради са многим мигрантима...). Осталима, који нису те среће, слиједи тиха еутаназија или дуготрајно гладовање све док сами не угину, живећи прави псећи живот. Судбина им је да, након што угину, буду бачени у неку од запуштених шикара поред пута, у које нико не завирује, или да чекају да се градски оци коначно усагласе око избора локације за (најчешће три) гробља за кућне љубимце? Како другачије, него по националном кључу. Јер, код нас то тако иде, није важно о чему се ради...

А кад је и то већ тако, не знам зашто онда, често, многи од нас позавиде псу који у вреле љетње дане лежи испружен у дубокој хладовини или псу који безбрижно зијева на зубатом јесењем сунцу...?

Кад би знао да говори, не знам шта би на све ово рекао пас...!? Можда би пожелио да и он почне да дресира људе, па да једнога дана отворено призна како му је човјек постао најбољи пријатељ и друг?

С.Р. СТЕВИЋ

У мојим Трњацима

Нигдје залазак сунца није тако нестваран као што је у мом родном крају
Тамо најсјајнија зора и сребрна роса
свакога јутра најављују нови дан

У мом родном крају небо је њежне плаве боје
и златно сунце најтоплије грије,
у крошњама грана птице пјевају најљепше пјесме,
а мирис процвјеталих ружа шири се на све стране

У мом родном крају вјетар никад не дува,
он се само весело игра у нашој коси
као кад нам татина топла рука њежно милује лице,
или кад распјевана мајка кћерки плетеницу плете

Кад у мом родном крају љетња киша пада,
као разиграна јагњад по земљи скакућемо боси,
весели, као да нас наша мајка на Ђурђевдан
уручила, умива бистром водом са извора

Кад у мом родном крају снијег пада и мраз кад стеже,
као да на нашем капуту иње шарени везак везе,
а пахуље снијега као рој бијелих пчела
несташну игру играју изнад наших глава

Нигдје није тако лијепо као у мом родном крају,
у мојим Трњацима...

С.теван Р. СТЕВИЋ

Отаџбина

Генералу Ратку Младићу
Баш су дани за мегдане
Испред гроба очевога
Харамбаша бега чека
Да костима међе ставе
Нема више узмицања
Јањичари ћорде ваде
А хајдуци јагагане
Баш су дани за мегдане
Наше међе, дједовина
Коњи виле полетјеше
Проломи се урлик лављи
Врелим даном муња сијече
Стреми сабља према сабљи
Баш су дани за мегдане
Испред гроба очевога
Харамбаша бега чека
Да костима међе ставе

Ратна зима

Из црних облака
Црни сњегови падају
Мраком дахће хладноћа
И мрзне
Мршави пси вуку се
И лају
Зли се погледи срећу
Гаврани и вране гракћу
Смркнућем отужним
Црне се сјене плету
Мртве куће очима, очима празним
Зуре у мрак
И слутња зла галопом јаше

Мирко А. Марковић

Траг у времену

Слово, Бања Лука

Мирко А.МАРКОВИЋ

Умјесто биљешке о аутору

Догодине ће четврт вијека озкако је Мирко А.Марковић објавио прву књигу. У едицији „Ратничка лирика“ објављена му је збирка пјесама „Траг у времену“ код издавача „Слово“ Милана Дашића у Бања Луци. На крају књиге читамо: „Мирко (Алексе) Марковић рођен је 1941. године у селу Бастаји, општина Кнежево. По занимању је правник и до пензионисања радио је као криминалистички инспектор ЦСБ Бања Лука. Сада живи у Бања Луци. Као добровољац и резервни официр, септембра 1991. отишао је у рат.

„Траг у времену“ је његова прва збирка ратне поезије“. Тако је писало те већ далеке 1995. Године.

Ми данас додајемо: објавио је још двије-три књиге, присутан је на страницама листова и ревија, а очекује да му пријатељи објаве и нову књигу пеозе.

ВЕЧЕ У ЗАВИЧАЈУ

Вече је – блажена тишина;
допире ми кроз крошње из висина
треперави сјај звијезда и – мјесечина.

Опијен мирисом завичаја,
љепотом какве нигдје нема
– ваздижем се пут звијезда.

А тишина се стапа са брезама;
сан ли је ово или јава
у искричаво вече завичаја...

ТЕБИ – ИЗА ДУГЕ СКРИВЕНОЈ

Нестварној, недодирљивој,
као мисао невидљивој,
иза дуге скривеној,
као ваздух те удишем,
од снова извајаној
– теби стихове пишем...

МОЖДА КОРИЈЕН ТРАВЕ

На крају пута,
у тишини,
можда ћу засјати;

мојом земљом
као небом,
можда зазвјездати.

Можда ћу тако
у завичају
коначно
коријеном траве
постати?

ЈУТРО

Кад помоли се Сунце изнад брегова
и по роси му топли осмијех сине,
к'о чаролијом однесен нестане плашт
ноћних снова
и пјесма радости високо се вине.

Чуј... како луг је оживио – и блиста,
проспе се жамор по сребру листа,
узаври крвоток природе, ништа не мирује,
мјесто ноћних сања сад живот царује.

ПЈЕСМА ЗА ИРИС

Траје у мени Ирис.
У вјетар јој шапћем име.
Он ми, чак, донесе њен мирис,
успомене на њу или пусте риме?

Она је васколика појава свијета,
све прошле љубави и незаборави,
све моје зиме, јесени, прољећа, сва љета;
траје у мени Ирис!

Ратко ЛУКЕНИЋ

ЗАБЛУДЕ

Рекли су ми док сам био мали
Поштуј своју фамилију драгу.
Ја их пазих, *негових* и волех —
Они мене отераше к врагу!

Рекли су ми док сам био клињо,
Сине драги, покори се Богу.
Послушах их и читах уз чашу —
Од молитви спао сам са ногу!

Рекли су ми док сам био дете
Да нафака улази на уста.
Ја веровах и једох без мере —
Због притиска порција ми *пуста!*

Рекли су ми док сам био ситан
Немој никад пишати низ ветар.
Ја сам свима *ишао низ длаку* —
Од тада се не макох ни метар!

Рекли су ми док сам био зелен
Да ничија не гори до зоре.
Све је исто као што је било —
Ја посрћем они лебде *горе!*

Рекли су ми док сам сисо палац
Манитом се уклони са пута.
Ја се скривах, али он ме нађе —
Ољути ме ко паприка љута!

Рекли су ми док пузих по благу
Драго дете, мани се белаја.
Ја бежао, али ђаво неда —
Намагарчен остадох *до јаја!*

ХРИСТОВО КРШТЕЊЕ

Деветн`естог јануара
Кад му беше тридес` лета
До Јордана Свете реке
Исус реши да прошета.

Свети Јован насмеши се
И скреса му у брк тада:
Треба мене ти да крсттиш.
Где си био све до сада?

Исус мудро одговори
Да мисао буде јасна:
Оканте се тог, Јоване,
Правда нигде није касна!

Отвори се у том небо
И дух Свети сиђе гори
Преображен у голуба
Све дилеме да отклони!

С небеса се чуше гласи
Јављање је судње било
Бог Отац је говорио:
То је моје дете мило!

У три лика Бог се јави
Богочовек рече своје:
Крштење је завршено.
Нек је срећно, чедо моје!

Милоје ВЕЉОВИЋ

БИОЕНЕРГИЈА

ПОТРЕБА СВАКОГ ЖИВОГ ОРГАНИЗМА

У случају када дође до смањења биоенергије у неком организму, долази до поремећаја у његовом раду. У мањој или већој форми биолошки поремећај ће се јавити у зависности од степена тог смањења и дужине његовог трајања. Узроци су различити и индивидуални, а прије свега зависе од општег стања организма до момента када је изложено геопатогеном зрачењу, космичком или техничком фактору зрачења. Блажи поремећај организма манифестује се као субјективно незапажено смањење функције неког органа код пацијента, а тежи поремећај се јавља као обољење. Особе које се баве научно-истраживачим радом, а ту спадам и ја, свједоци смо забрињавајућег техничког фактора зрачења, а које је произишло технолошким развојем, немислећи на последице са којима ће се суочити људска популација, као и сав биљни и животињски свијет.

То су електромагнетни талази са којима је контаминирана цијела планета, а велике последице тек предстоје.

Скоро 95 посто популације планете Земље није свјесно какве опасности вребају примјеном савремених технологија, јер још увјек то сматрају интересантним игром и забавом, као и олакшаном комуникацијом. Мобилни телефон и интернет младима су играчке, извор разоноде, а шта већ сутра треба дубоко да се замислимо?

Многи експерти, научни радници, социолози, психолози, стручњаци из домена психијатрије имају пуне руке посла и питају се: Како даље?

На жалост, данашњи човјек, у оваквим околностима какве јесу тјера га да се затвори у себе, ограђује, прави компромис. Дужност бионергетичара је да установи да ли је енергија у блокади или не, и то код првог сусрета са пацијентом. Истински бионергетичар, бионерготерапеут сваком болеснику мора да приступа холистички, што значи да пацијента који се обраћа за помоћ теба посматрати као енергетску цјелину компатабилну са тијелом, а не се усмјеравати само на подручје гдје пацијент сугерише на своје тегобе, него на читав енергетски систем.

Само једним покретом руке терапеут може да отклони тегобе на које се жалио пацијент. Пацијенти остају запањени, јер им се смањило бол или тотално нестао, бол који су осјећали кроз дужи период. Наравно да постоји сумња, јер кроз медикаментозну терапију и друге видове терапије које су користили није помагало, а сада само једним доласком код бионергетичара болови нестају.

То у потпуности оправдавам, јер у већини случајева пацијенти

не виде функционалну повезаност енергетског и физичког стања, иако не постоји уравнотежен склад енергије и тијела, наше тијело ће да испашта, све док не будемо свјесни да прво морамо поради на самој енергији, отклонити енергетске блокаде и успоставити нормалан проток енергије за рад физичког тијела.

Према Хипократу „Рукама и очима љекара не смије ништа промаћи“.

Нажалост то није тако. Многи пацијенти данас остају ускраћени за разговор са лијечником, а ако га има, траје веома кратко. У том случају лијечник нема времена, или му се жури да прегледа што већи број пацијената на више локација.

Деценијама се пацијенте лијечи од главобоље или са дијагнозом мигрена, а за такву главобољу постоји више стотина узрока. За такву дијагнозу преписивани су медикаменти за отклањање болова а наводно је фармако-индустрија направила и један медикамент (само један), ако је установљена мигрена, уствари ако је лијечник написао да се ради о мигрени.

Такав медикамент никоме није помогао, јер нису отклоњени узроци болести. Многи пацијенти који су ми се обратили за помоћ да им отклоним болове у глави, мислећи да је проблем класична главобоља, или проблем у синусима, напротив узрок болести је био у лумбагном дијелу кичме.

Дефинисана је као Вертебрагена главобоља. Узроке сам нашао кроз дијагностику ауралном визијом, тј. Визуелним прегелдањем ауре. Овим пацијентима преписиване су са-

мо таблете против болова главе. А сви ти медикаменти имали су своје нус појаве, једна пацијентка их је користила 11 година, а што је довело до нежељених последица на енергетској разини и стварање још већих здравствених проблема.

Поменуо би случај болесника који су наводно лијечени од вртоглавице, а узроке сам нашао, такође су били у кичменом стубу (крста кичме).

Лијечени су разним медикаментима, упућивани на различите лабораторијске претраге, снимање главе (ЕЕГ, МР). Били су изложени честим доласцима у амбуланте, посјете неуропсихијатру. Код вртоглавица било је и падова са нелегоним повредама. Сав пут лијечења којим су прошли пацијенти био је погрешан. Узроци су били у болесном стању кичме, крста кичме. Велика већина пацијената која ми се обраћала за помоћ, а ураној младости имала главобољу, касније лумбаго, болови у рамену, вртоглавица, с временом дошло и стезање у предјелу срчане чакре (регија срца) Дг. псеудостенокардија.

Код ових пацијената заједнички узрок је био у кичменом стубу. Енергетска изворишта (чакре) код ових пацијената била је неуравнотежена. Што је пацијент краћи период био изложен патњама, брже је долазило до исцјељења. Наравно, оздрављење је утроковано и тим колико је болест унапредовала и како особа прима енергију (сензибилност особе).

Морам рећи и то да су код многих пацијената резултати били незадовољавајући јер су лијечници главобољу узроковану функционалним блокадама (Вертебрагена главобоља) проглашавали неуротском и лијечили је само као Неуротска главобоља, што је погрешно а за многе пацијенте је било и погубно. Успостављање енергетске равнотеже за мене је најбитнији фактор. После енергетске деблокаде, сваког отклањања узрока на тијелу човјека, а да би енергетски ојачао и да би биоенергетски третман био ефикасан, неопход-

но је наставити са третманима, а што зависи од случаја до случаја.

Сваки човјек је индивидуа за себе, а истински терапеут који се бави озбиљно и аналитично, за сваког пацијената мора имати идивудулан приступ, а никако према клишеу.

Болест је енергетски поремећај!

Сваки обољели орган код човјека с временом губи енергију, не емитује је, па тако и биопотеницијал цијелог организма слаби, а све то доводи до ставарања подложног тла за развој хроничних болести.

Вито БОЈКОВАЦ,

ЗЕЛЕНИКА

Љупку Рачићу

Сто

Револвер на њему
Улог расте
Невини младић се смјешка
Лагано глади кундак
Окреће добош
Цијев прислања на чело
Пуцањ распара тишину и
одведе га у Ад

ЗАВЈЕШТАЊЕ

Кад будем умирао
нека је трен.
Тиха ноћ да ме однесе
попут лептира.
Нека згаснем као жишка жигице.

Изнад хумке, на крстачи
Рука погребника да испише:
„Невину бјелину не дирајте
јер над њом крварише“.

Слободан КЕКИЋ

МХМД ХЕВАИ УСКУФИ И НЕПОСТОЈАЊЕ БОСАНСКОГ ЈЕЗИКА

Супротно комплетној србистици, а онда и славистици, супротно комплетној лингвистици, а поготово историји српског и осталих словенских језика скоро сви Бошњаци муслимани не само у Босни и Херцеговини, него и на цијелом Балканском полуострву су прихватили лаж властите “елите” о постојању тзв. босанског језика из кога је, замислите апсурда, по њиховом мишљењу, настао српски језик. А њима, тој тзв. научној бошњачкој елити је главни доказ да постоји тај тзв. босански језик је поново тзв. Турско-босански рјечник чији је аутор МХМД Хеваји Ускуфи који је објављен 1631. године и писан је арапским писмом.

Та тврдња се темељи на апсолутној лажи и превари свих оних који се нису овом темом бавили, а најтужније је што та тзв. бошњачка елита у сврху задњих политичких намјера лаже и свој народ, јер Србе, а онда и све остале који знају да читају никако не могу преварити.

Да би се утврдила истина у вези с Ускуфијевим рјечником потребно је одговорити на сљедећа питања:

1. Ко је МХМД Хеваји Ускуфи?
2. Како се заиста тај рјечник зове?
3. Како МХМД Хеваји Ускуфи означава језик који користи у својим списима?

Од свега што се заиста зна о Ускуфију су чињенице да је рођен око 1600. године у

Добрињи крај Доње Тузле и да је умро око 1651. године. Његово право име и презиме се не помиње ни у јеном документу или спису. Хеваи му је пјеснички псеудоним, што значи зрачни, а Ускуфи(ја). Сугласници МХМД на мјесту име-

на нису вокализирани па се не може наслутити да ли се читају као Мехмед, Мухамед или је то само нека скраћеница која је била позната само њему, Ускуфију. Али, како му име у цјелини нигдје није поуздано сачувано и како нам је ван сваке сумње познат само његов псеудоним и његов надимак онда је питање Ускуфијевог стварног идентитета заиста потпуно отворено. Његов идентитет морамо тражити на други начин, а једино упориште нам је поново сам Ускуфи и његова поезија, конкретно његова пјесма **BERAY DAVETI IMAN BEZBANI SRB**, односно Позив на виру на српском језику. У тој пјесми је мање или више садржано неколико недвосмислених чињеница које је Хеваји о себи, случајно или намјерно, сам оставио, а најважнија чињеница је у задњој строфи ове пјесме у којој Хеваји експлицитно каже ко је он, односно како је његово право име, а онда и одакле тачно потиче.

Добро знаде **Доњу Солан Рад Хеваји** бити виран,
Помоћ чини, Боже један,
Ходте нами ви на виру.

Из наслова саме пјесме се јасно види да је она написана на српском језику, а из задње строфе се види да је он, Хеваи, рођен у Доњој Соли, односно у Доњој Тузли и да му је право име Рад, што може бити Рад(е), Рад(оје), Рад(ан), Рад(ин), Рад(ивој), а то су све српска имена па се логично може извести закључак да је Хеваи имао сличну судбину као и Мехмед Паша Соколовић, само је он, за разлику од Соколовића обиљежио поезију и културу, а Соколовић војне и државне послове.

А како се заиста Хеваијев рјечник зове?

На корицама оригинала пише Magbuli arif, а то у преводу гласи Што се свиђа разумнима. А у поднаслову пише Bosnali lisani uzere lugat-i manzume што у преводу гласи Рјечник у стиху језика Босанаца, па то онда значи свих тадашњих становника Босне, а то је чак и за Ускуфија био искључиво српски народ и српски језик.

Да је и за Ускуфија то био српски језик и српски народ који њиме говори, без обзира што он употребљава и термин Босанци, доказују и оригинални наслови других Ускуфијевих дјела, нпр. *Ilahi be zebani srb* што у преводу значи Илахије на српском језику, а затим и *Beran daveti iman be zebani srb*, што поново, како смо раније рекли, у преводу значи Позив на вјеру на српском језику. Дакле, Сам Хеваји тврди да пише на српском језику, додуше арапским писмом или арабицом.

Да је Хеваи био српског поријекла он сам свједочи у пјесми Позив на виру на српском језику гдје се у једној строфи с поштовањем помиње Свети Сава.

Нек не чини силу, славу,
Не приличи нико лаву,
Нек узнаде Светог Саву.
Ходте нами ви на виру.

Овдје је још нешто важно напоменути, а то је чињеница да турски језик у то доба не постоји па се онда ни овај рјечник, чак ни у колоквијалној комуникацији не може звати турско – босански, турско – хрватски, па ни турско – српски, него само османско – српски, јер се тада на подручју османског царства говорио османски језик. Турски језик настаје тек почетком 20. вијека.

А да у то доба, па ни касније на подручју БиХ не постоји никакав босански језик показују и

писма травничког везира Веџид Мехмед-паше Његошу која се редовно завршавају синтагмом “Ево двије књиге (писма, прим. Р. Р. Л.), једна турска, једна српска, обје су једнаке.” Баш као што и у писмима Мехмед Паше Соколовића

Андрији Баторију стоји «И све што ми послаш послај на српском, а не на фришком (латинском, прим. Р. Р. Л.).

Дакле, више је него јасно да Ускуфијев рјечник не само да није турско-босански, него није

ни турски, ни босански, он је, ако се већ треба колоквијално именовати, онда само османско- српски рјечник, јер тај језик као српски сам МХМ Хеваи Ускуфи тако у својим списима именује.

Раде Р. Лаловић

Манастир Преображење

Светиња велика,
дар са неба,
печатом утиснута
у Овчар, у Каблар.

На младе недеље
чула се туга како чили,
видела се немоћ како лети
и патња како бежи
низ Мораву.

Бежи од снаге што надлази
из божјих руку,
што се на Мораву спушта.
Паде киша преображењска.

Вунене чарапе

Имали смо само вољу,
све остало је био само снег.
Идемо селу под мразом,
у енклаву под омразом
селу богу иза ногу
што чека на нас.

Стоје у снегу у сандалама страха,
Дечица у вуненим чарапам наде,
три мршаве свиње доброте
неколико кокошака из прошлости
и мали жути пас .
Стоје и не хају
што им се дах претвара у лед.

Долази он, Анро Гујон,
долази Лион,
долази шест хиљада француза.
Носе слике из великог рата,
носе причу у срцу,
приче о србима
пријатељима Француске.

Видео сам програм,
опипао сам га својим очима,
дотакао ме свом силином
што се сручи
на србе, људе о којима
нема ко да брине.

Извадио сам прву слику,
Генерал Гујон, мој деда
прима рапорт каплара Милутина
на солунском фронту
обојници сузе теку низ образе.
О тим храбрим сузама
причао је цео живот.

Стигла ме његова прича.
Кажем себи,
кажем французима,
ајмо французи,
шест хиљада слика,
шест хиљада прича
сам сакупио.
Наочиглед залеђених ЕУ душа
крнуо сам у Србију.
Сви моји путеви
воде у Србију.
Носим помоћ.
Чекају ме дечица
у раљама мраза и омраза.
Дечица у вуненим чарапама,
Срби , деца о којима
нема ко да брине.

Нису имали ништа,
све су хтели да дају.
Ако од својих уста не одвајаш,
ништа не дајеш,
ништа не добијаш.

Ја, Анро Гујон
градим свој свет давајући,
свет мало бољи за живљење,
дечици у вуненим чарапама.
Нисам хтео дићи руке од њих,
видети да моћне сенке
намећу како ће се живети.

Стварност се није променила,
али је постала боља.
Променио се Анро Гујон.

Мерси, Арно!

Хиландар

Чудесни дар свевишњег
народу српском,
по његовој промисли
Свети Сава сазда.
Бастион стамени,
чувар вере.
небеско двориште свих Срба,
историја светих предака
дедовина наших дедова
и крсно оружје.
уз помоћ анђела
и свих својих светих
Хиландар чува Србе.
Светиља србском роду,
источник за сва времена,
ризница свег српског вредног.
Осам се векова,
непрестано Богу моли,

свеће се пале,
звона звоне.
О лепог ли дана ,
о красоте дивне,
о радости силне,
бјел Хиландар
усред горе свете.

Миленко ГЕМАЉЕВИЋ

О аутору

Миленко Гемаљевић је рођен испод небеског плаветни-ла, на Пештерској висоравни, у Сјеници, Република Србија. Прво је у родном мјесту завршио основну школу а онда и гимназију. Како га је у средњој школи наука до небеских висина уздигла, отишао је са качкетом свог ђеда на глави у престо-ни град, у Београд, на студије. Завршио је Машински факултет у Београду. Од дипломе машинског инжењера проживио је цео свој радни век, понајвише у омладинској фабрици „Иво Лола“ у Београду. За те инжењерске дане је вриједило. Друга половина радног вијека одрађена је у Градишци и Бања Луци.

Од гимназијских дана, тада када му се мисао ослободила, почео је да пише песме , а онда када се још више ослободила, и да их на свет издаје. До сада је објавио 3 књиге поезије: “Живот мирише на сутра”, “Ластавичје гнездо у шеширу” и „Прстење у капи од кише“. Бави се и ликовним стваралаштвом. Сада живи и ствара у Бања Луци као пензионер.

ТЕМЕЉЕЊЕ ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ

ПРЕДСТАВЉАЊЕ КЊИГЕ: ОСНОВИ ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ,
аутора проф.др Душка Вејновића, редовног професора
Универзитета у Бања Луци, Факултета безбједносних
наука и др Предрага Обреновића, мајора Оружаних
снага БиХ

Књига *Основи дефендологије* аутора проф.др Душка Вејновића, редовног професора Универзитета у Бања Луци - Факултета безбједносних наука, Факултета политичких наука, Факултета физичког васпитања и спорта и Шумарског факултета и др Предрага Обреновића, мајора Оружаних снага БиХ ускоро излази из штампе. У току писања књиге аутори су навели 378 (трисотинеседаметосам) цитата и фуснота, те користили преко 200 (двјестотине) извора (књига, интернет страница и законских и позаконских аката). Од тога су користили 127 књига и научних радова иностраних аутора на енглеском језику или преводу на српски језик и 58 књига и научних радова домаћих аутора.

Основи теорије дефендологије државе требају и морају бити засновани на постулатима објективног емпиријског тумачења свијета, природе и друштва. Такође, ове теорије морају и требају уважавати и све постулате научних теорија из области социологије, филозофије, политикологије, права и других друштвених наука. Основни постулат, научни дискурс **заштита+одбрана=безбједност**, на коме се заснива дефендолошка теорија у будућности мора бити нуклеус и полазна тачка у истраживањима безбједносних појава, процеса и односа, јер без одговарајућих и у пракси провјерених теоријских поставки истраживања безбједносних појава, процеса и односа, они остају на нивоу индивидуалних запажања. Без научне заснованости таква истраживања дају скромне и непоуздане резултате. Чиста емпирија у истраживањима безбједносних појава, процеса и односа у држави,

са становишта ширих друштвених интереса, има мале вриједности.

Књига *Основи дефендологије* представља основе нове научне дисциплине, која ће истовремено будућим генерацијама, читаоцима, приближити научно поље дјеловања Дефендологије као науке о заштити, одбрани и безбједности, као парадигма владајуће теорије највишег обима која на нов начин дефинише законе структуре и динамике у ужим научним областима, као што су заштита, одбрана и безбједност. Дефендологија представља одговор научне и стручне заједнице на једно политичко, историјско и културно стање у коме се налази БиХ, регион, а можемо слободно рећи и cjелокупно човјечанство. Њено централно питање заштите, одбране и безбједности тиче се односа прошлости, садашњости и будућности, како у Републици Српској, Босни и Херцеговини, региону, тако и свијету уопште. Садашњост у којој живимо је нестабилна, она је значајно условљена неким узнемиравајућим посебностима које долазе највише из прошлости, али и садашње неодговорности и несналажења политичких елита и субјеката међународног права.

Књига *Основи дефендологије* поред предговора, закључака и прегледа кориштене литературе има 6 цијелина које су међусобно методолошки повезане. У првој цијелини под насловом Општа разматрања, аутори, читаоца садржаја ове књиге, уводе у размишљање о стању заштите, одбране и безбједности уопште, о стању његове безбједности. Управо кроз то увођење у размишљање, аутори, истом том читаоцу „крче“ пут и усмјеравају га према сазнању на који начин може да спозна како

своју безбједност, односно, заштиту, одбрану и безбједност да подигне на већи ниво у овом изузетно турбулентном окружењу. Тај пут спознаје, назива се Дефендологија, наука о заштити, одбрани и безбједности, појединца, групе, народа, државе, нације, човјечанства. Свака наука, да би била наука, научна дисциплина, мора имати свој предмет изучавања, методе изучавања, као и своје развојне области. Управо све ово, аутори су образложили у другој цијелини под насловом Основи Дефендологије, науке о заштити, одбрани и безбједности. Приликом обраде ове цијелине, аутори су посебну пажњу посветили дефинисању предмета истраживања Дефендологије, као и њених развојних области и подручја дјеловања.

Тежња свих народа је да имају своју националну државу. Огромној већини народа диљем „свјетског шара“ пошло је за руком да током свог историјског развоја створе своју државу. Дуги временски период, националне државе су биле кључни субјекат међународних односа, међународног права. Период којем смо свједочили је био покушај да се национална држава као главна локомотива „истисне“ са колосјека заштите, одбране и безбједности. Због тога су аутори кроз обраду садржаја у цијелини под насловом Заштита, одбрана и безбједност као функције државе, указали на повратак националне државе, у много јачем облику, него што је прије била у међународним односима, као кључном субјекту заштите, одбране и безбједности појединца и народа као цијелине. Да би потврдили своју хипотезу, аутори су кроз компарацију основних теорија међународних односа и безбједности, још једном указали на одлучујућу улогу националне државе у изградњи безбједнијег друштва у будућности.

Без обзира што је национална држава кључна у погледу очувања и изградње безбједности, она на

неке изазове безбједности не може сама одговорити, зато национална држава постаје чланица регионалних и глобалних међународних организација чији је основни циљ заштита и унапређење регионалне и глобалне безбједности, као и заштита тренутног безбједносног поредка. Због тога у дијелу књиге под називом Међународне глобалне и регионалне организације за заштиту, одбрану и безбједност, аутори су нас упознали са улогом, циљевима и задацима најзначајнијих регионалних и глобалних међународних организација чија је мисија, између осталог, унапређење и заштита безбједности на регионалном и глобалном нивоу. У циљу што лакшег разумијевања улоге државе у очувању и унапређењу заштите, одбране и безбједности, аутори су нас „провели“ објашњењима кроз основне постулате кључних теорија безбједности и међународних односа.

Тренутно стање међународних односа одликује једно веома динамично и турбулентно стање. Управо такво стање, као последицу има појаву нових или модификацију већ присутних изазова, ризика и пријетњи. У цјелини, Савремени изазови, ризици и пријетње, аутори, су изнијели основне карактеристике савремених изазова, ризика и пријетњи са којима се суочава цјелокупно људско друштво на регионалном и глобалном нивоу.

У дијелу књиге под називом Дефендологија и Босна и Херцеговина, аутори, будућег читаоца и све кориснике ове књиге упознају са стањем заштите, одбране и безбједности у БиХ. Кроз обраду ове цијелине, посебна пажња је посвећена образлагању структуре, мјеста и улоге полицијских и безбједносних агенција и организација у БиХ, на ентитетском и државном нивоу, чија је намјена заштита, одбрана и безбједност грађана и материјалних ресурса на територији дејтонске БиХ.

По свом предмету истраживања Дефендологија као наука припада породици друштвених и хуманистичких наука. Због тога прilikом истраживања појава, процеса и односа у оквиру научног поља

Дефендологије, истраживачима су на располагању све методе истраживања друштвених и хуманистичких наука, међу којима посебно истичемо аналитичку, дијалектичку, синтетичко-дедуктивну, компаративну, статистичку..., итд.

Данашње човјечанство се налази у стању једног „вакума“, односно, по многим савременицима, друштво се налази у једном историјском тренутку, када је потребно извршити детаљну анализу основних постулата на којима почивају дањашњи односи између кључних субјеката међународних односа и међународног права. Основни постулати два концепта (реализам и либерелизам) са свим својим могућим варијантама уређења односа у свијету данас постају преуски. Национална држава је поново „васкрснула“ из пепела као последица економске кризе која је захватила цијело човјечанство на почетку друге деценије двадест првог вијека, уз истовремени опстанак организација регионалног и глобалног нивоа које су биле перјаница уређења односа међу кључним субјектима међународних односа током задњих 40 (четрдесет) година развоја људске цивилизације.

Може се управо рећи да је такво стање у међународним односима на крају друге деценије XXI вијека умногоме допринијело развоју нових као и модификацији већ постојећих изазова, пријетњи и ризика безбједности као што су, организовани криминал, корупција, тероризам, који доводе до пораста сиромаштва и повећања јаза између богатих и сиромашних. Повећање сиромаштва не само на релацији сјевер-југ или исток и запад, већ неуређеност односа међу кључним субјектима међународних односа доводи до пораста сиромаштва и у богатим државама западне хемисфере. Појава сиромаштва за директну последицу има појаву екстремизма у свим његовим облицима (вјерском, културном, политичком, итд.), који доводи до тероризма у свим могућностима његовог испољавања. Уништавање природних ресурса, преко границе могуће самообнове доводи до

промјена климе, што за последицу има смањење обрадивих површина и појаву све већег броја природних непогода са све већим људским жртвама. Све ове промјене, уз сталну полифериацију оружја за масовно уништење, доводе до закључка да свијет у коме живимо до сада никада није био турбулентнији, а планирање и процјена будућих односа у свијету никада неизвјеснија. Због тога, појава Дефендологије као науке је као свјетло на крају тунела у данашњем свијету и стању међународних односа, јер ће својим научним сазнањима у оквиру свог предмета проучавања допринјети што лакше схватању узрочно последичне везе у међународним односима и међународној заштити, одбрани и безбједности.

Босна и Херцеговина као држава богатства различитости може опстати и функционисати само на основама консензуса. Другим ријечима, Босна и Херцеговина ће бити модерна држава онда када ефикасно организује реалне људске интересе и култивише интересни хаос и ирационално сукобљавање интереса преводи у хармонију, а до тада она ће и даље бити „бојно поље“ на коме ће се сукобљавати интереси Истока и Запада, Сјевера и Југа. Због тога Босна и Херцеговина дјелује као не заокружена држава. Када то кажемо мислимо првенствено на њен систем заштите, одбране и безбједности који је пун испреплетаних надлежности, поготово агенција и организација које се баве питањем заштите, одбране и безбједности на државном нивоу, јер компарацијом процеса реформе заштитног, одбрамбеног и безбједносног сектора у Босни и Херцеговини са другим земљама региона, можемо рећи да је овај сегмент договорног босанскохерцеговачког друштва по много чему јединствен у досадашњој теорији и пракси.

На крају можемо рећи да је књига методолошки одлично постављена и сложена, а писана је таквим стручно-научним језиком који омогућује потпуно разумијевање за све кориснике ове књиге, па обичне људе..

In memoriam

Вечно млад: Симо Кларић!

У 95. години живота умро је књижевник, публициста, новина, хумориста и сатиричар, и нада све драг човек, наш друг, Симо Кларић. Рођен је 1924. у Борикама код Калиновика. Од 1947. бави се новинарством, започевши тај „проклети живот списатељски“ (Киш) у Београду и Сарајеву. Најдуже је радио и највише новинарског стажа „прикупио“ је у сарајевском дневнику „Ослобођење“, чији је дописник из Москве био у два мандата, а у том је листу био новинар, уредник, руководилац самоуправних структура и публициста, а где је објављивао и своје занимљиве хумористичне и сатиричне прилоге, па је тако давне 1959. године ушао у антологију „Савремени југословенски смијех“, у којој се само тринаест аутора.

Објавио је бројне књиге, међу којима „Глигоров свијет“ (1955, проза за дјецу), „Ми, шала и живот“ (1957) и „Адам, Ева и хљеб“ (1963, хумореске и сатиричне приче), „Колиба на зубшту“ (1983, хумористички роман), „Људи нарочитог кова“ (1995), „Раскућени“ (1997), „Ловачке приче“ (1998), „Насмијите се, људи“ (1999), „Милионер“ (2001), „Босанске баладе“ и тако редом. Књижевни критичар, теоретичар и прозаиста мр Душан Зуровац написао је занимљив животопис Симе Кларића, а многи су писци и критичари писали о његовом књижевном стваралаштву.

Избјегавши из Сарајева током ратних сукоба, живио је у викендици у Касиндолу код Пала, гдје умро почетко јануара 2019.

Радећи са Кларићем прије ратних сукоба у „Ослобођењу“ у Сарајеву, стекао сам утисак да је био радохолик: онакав каквих је било мало – умрио је да сједи с нама, млађима, да пијемо, причамо

и вријеме траћимо, а он је онда одлазио радити, да би сутра имао свој потпис у новинама или остварене у цијелости рубрике које је уређивао. Новинарство га је „одвлачило“ од литературе, као и толике друге, нас, који смо морали на начин као и он, ћивјети од писања јер ништа друго се није умјело радити. Писао је о мојој поезији, о књизи „Краљева вечера“, а и ја сам о његовим прозама, али и хумору. Али се, на жалост, у последње

вријеме нисмо сретали, животни су нас путеви водили свакога на његову страну. Он је Касиндолу, у својој, а ја у Гламочанима подно Козаре у својој викендици, завршавали смо последње рукописе и нисмо више били у некој великој полетности путовања. А и вријеме нас је посве растурило, па нисмо могли као људи све то што пишемо и објелоданити. Жао мио је, али тако је, брате Симо Кларићу?

Р.ПРЕРАДОВИЋ

Представљање збирке пјесама Евите Бојковац „Композитор мјесец“ у Дервенти

Тринаестогодишњакиња са три књиге

У Дервенти је промовисана збирка поезије «Композитор мјесец» тринаестогодишње Евите Бојковац. Ово је трећа самостална збирка поезије младе пјесникиње у издању Књижевне заједнице «Васо Пелагић» из Бањалуке. Промоција је одржана у просторијама Народне библиотеке «Бранко Радичевић», а осим Бојковчеве о њеном стваралаштву говорили су рецензент проф. др Остоја Ђукић и књижевник Ранко Прерадовић.

Ђукић је на промоцији истакао да је ријеч о афирмисаној и широј јавности познатој младој пјесникињи, о свестраном ствараоцу из разних области умјетности.

“Књиге које пише илуструје сопственим ликовним радовима, успјешно свира клавир и одушевљава слушаоце музичких дјела чувених композитора и стваралаца. То чини са лакоћом и заносом, какав се ријетко среће код младих умјетника”, истакао је Ђукић.

Књижевник Ранко Прерадовић истиче да из сваке пјесме Евите Бојковац “излази љепота које нема другдје” и да то чини из чисте душе и срца.

“Она је наше младо чудо. Наставимо да пратимо њено стваралаштво, које је достигло један ниво, али ће у наредном времену бити још потпуније и богатије. Нема много у историји књижевности младих умјетника као што је Евита, да са 13 година има већ објављену трећу збирку пјесма”, рекао је Прерадовић.

Међу корице своје најновије збирке ова тринаестогодишња Дервенћанка уткала је 65 пјесама које говоре о машти, измишљеним бићима, вилама, животињама и природи, која је за њу неисцрпан извор инспирације.

„Све чешће, Евита, покушава својим поетским утицајем да укаже на нераскидиву везу између човјека и природе, као и одговорност коју човјечанство има према очувању свог живог и неживог свијета, али и на важност подучавања младих генерација и подизања њихове еколошке свијести. Најважнија порука ове збирке је – буди срећан. Најважнији стих- „рашири осмијех“. Својим стиховима, ова млада пјесникиња, непрестано указује на радост живљења и важност осјећаја среће и буђења до-

брих вибрација у себи и људима око себе“, написла је у рецензији Драженка Дервишевић.

Водитељ програма била је Јасмина Радановић, а промоцију је употпунила и вокални солиста Милијана Жунић. Промоцији је присуствовала и пјесникиња Стевка Козић Прерадовић.

Књига је већ промовисана на 63. Београдском сајму књиге у октобру мјесецу 2018. Године, као и другдје.

Н.СИМИЋ

ПРЕЛЕТАЧИНА

Да којим случајем оживи чика Маркс, или поново васкрсне Божији син, или да са ахирета бане Алахов рахметли пророк, требало би им хрпа вишезавјетних библија и буљук Курана да протаби-ре ове садашње муке по глобалном вилајету.

Чока Маркц би некако алаисао јер је својим „Капиталом“ наслутио како ће капитал кројити капу нараштајима до дана данашњег, али Месија и Пророк, чудом би се ибретили како су се из Светог писма излегле и накотиле оволике партије и легло им свила богиња демократија.

Елем, партија је постала светиња а вође боговима. Некако су најналичније мафијама. Свака има свој рејон и нико никога не дира до – избора. Најмоћнија је она чији је рејон буџет. Кавга се приметне сваке четири године и обично побеђује најмоћнија јер у таквим приликама буџет је одријешена кеса доступна гласачима свих боја и дезена. Послије тога, опет мир. Једина разлика између класичне иполитичке мафије је у прелазном року. Наиме, кад класични мафијаш напусти матицу и приђе другој, чека га метак. У политичкој мафији издајника награде. Још му надјену и суприлно име: Прелетач! Рошен да лети. Гавран, ждероња. Да би прелетио прво се куталише терета који се зове – част. Није он врана да носи орахов терет и тресне га о асфалт да би се најела. Он свој терет замрзне на земљи а своју усрану част брани вербалним прољевом тако зналачки да га приземљена гамад пије као чаробан напиток.

А остали? Остали немају ни јато, а камо ли крила. Тек понеки тешким јадом прелети преко „гране“. Трбухом нађу крух, а умјесто парије обузме га патриотизам. Тако је патриотизам наша једина извозна роба и једина коју не увозимо. Боже, шта ћемо када нам пресуши и тај ресурс.

Стубови моћи су се претворили у стубове срама. Неки су упрљали руке а један моћда и окрварио па слутим да ће преосталим кукавицама понудити жуте траке око руку али се бојим да ће народ одабрати жуте прслукe јер је дошла жута минута.

Чедо ЂУРЂЕВИЋ

БОГОВИ

(Власт квари људе, прави од љих богове)

Не треба ни небо ни црква,
Куд год мрднрш, богови су.

Богови пијаце,
Богови улице,
Богови на точковима,
Богови ручно бирани,
Богови блиндирани,
Богови мора, богови равница,
Богови парница,
Богови салона, богови са бина,
Богови самозвани, богови саможиви,
Богови проказани,
Богови Бога оца,
Богови с колца и конопца.

Ни једна мајка није родила
Толико божијих глава
Као што их је изродила
Богородица, држава.

Крај толико богова нестаће људи!
Јер, ко не постане бог,
Вијдеће бога свог.

ПЛАЋЕНИК

Нећеш га наћи ни испод камена,
Ни испод сећије, ни испод пода,
Нигдје га нећеш начи.

Нема га ни у књигма, ни у школи,
Ни испод споменара, ни на интернету,
Нема га у газдином платном списку.

Он нема циља,
Он у свој циљ пуца,
Његов циљ су мртва уста,
А мртва уста не говоре.

Нема га ни у цркви, ни на утакмици,
Ни на филму (то није он).
Он је тајна, а кад угрози тајну,
Нема ни њега.

Нема га ни у савјести
Јер савјет смета послу,
Нема га и цаба га тражиш.

Нема га ни у гробз
На којем његово име пише.

Једино га у себи можеш наћи.

Чедо ЂУРЂЕВИЋ